

VODIČ ZA USPJEŠNU PRIMJENU

Haške konvencije od 25. oktobra 1980.

o građanskopravnim aspektima

međunarodne otmice djece

II DIO - PROVEDBENE MJERE

VODIČ ZA USPJEŠNU PRIMJENU

**Haške konvencije od 25. oktobra 1980. o građanskopravnim
aspektima međunarodne otmice djece**

II DIO - PROVEDBENE MJERE

Objavio
Family Law
Izdavačka kuća Jordan Publishing Limited
21 St Thomas Street
Bristol BS 6JS

Za Hašku konferenciju o međunarodnom privatnom pravu
Stalni ured
6, Scheveningseweg 2517 KT Den Haag/ Nizozemska
telefon: +31 (0)70 363 3303; fax: +31 (0)70 360 4867
e-mail: secretariat@hcch.net; Internet-stranica: <http://www.hcch.net>

© Haška konferencija o međunarodnom privatnom pravu 2003

Vodič za uspješnu primjenu Haške konvencije od 25. oktobra 1980. o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece na bosanski preveden je zahvaljujući podršci:

DEUTSCHE STIFTUNG FÜR
INTERNATIONALE RECHTLICHE
ZUSAMMENARBEIT E.V.

«Njemačke fondacije za međunarodnu pravnu suradnju»

<http://www.irz.de>

Svi navedeni linkovi Internet-stranica posljedni su put aktualizirani u decembru 2004. godine.

Sva prava zadržana.

SAŽETAK

PREGLED SADRŽAJA

1. Sažetak: Ključna načela provedbe	vii
2. Sažetak: Put prema potpisivanju i ratifikaciji ili pristupanju	ix
3. Sažetak: Provedbene metode	x
4. Sažetak: Centralna izvršna tijela	xi
5. Sažetak: Organizacija sudova	xii
6. Sažetak: Pravni postupci.....	xiii
7. Sažetak: Pravna pomoć i podrška.....	xiv
8. Sažetak: Pomoć pri tumačenju odredbi	xv
9. Sažetak: Olakšavanje prihvata pristupa	xvi
10. Sažetak: Provedba: stalni proces	xvii

1. SAŽETAK: KLJUČNA NAČELA PROVEDBE

1.1 Sredstva i ovlasti

Bilo bi korisno da se provedbenim mjerama

- odrede ovlasti i funkcije nadležnih tijela;
- svim učesnicima osiguraju potrebna sredstva;
- osnuju nadležna izvršna tijela ili da se uspostave specifične procedure.

1.2 Suradnja

- Unutrašnje funkcionisanje se može poboljšati efikasnom komunikacijom i suradnjom između državnih tijela.
- Vanjsko se funkcionisanje može poboljšati efikasnom komunikacijom i suradnjom između tijela različitih zakonodavstava.
- Suradnja se može intenzivirati sastancima i razmjenom informacija.

1.3 Komunikacija

- Ciljevi Konvencije i njene pravne implikacije moraju se jasno predočiti onima na koje se Konvencija odnosi, ili onima koji je budu morali primjenjivati.
- Stupanje na snagu Konvencije mora pratiti adekvatan publicitet i informacije u javnosti.
- Podaci o kontaktima sa centralnim izvršniom tijelom i njihove eventualne izmjene moraju se dostaviti Stalnom uredu.
- Mora biti dostupan opis pravnog i upravnog sistema države.

1.4 Ujednačenost

- Konvencija se treba ujednačeno provoditi i tumačiti u svim državama potpisnicama.

1.5 Hitni postupci

- Hitnost je bitna u svim fazama postupaka koji se pokreće na osnovu Konvencije, uključujući i žalbe.
- Države potpisnice ugovora trebaju primijeniti najhitniji postupak u ostvarivanju ciljeva Konvencije.
- Gotovo svi aspekti primjene mogu uticati na brzinu rješavanja zahtjeva.

1.6 Transparentnost

- Države potpisnice ugovora moraju dostaviti opis svog pravnog i upravnog postupka.
- Transparentnošću procesa se prezentira izgradnja međusobnog razumijevanja i povjerenja.

1.7 Progresivna provedba

- Na proces provedbe treba gledati kao na neprekidni proces razvoja i poboljšanja.
- Države potpisnice ugovora trebaju nastaviti ocjenjivati djelotvornost Konvencije u domaćem pravnom sistemu i razmatrati načine za poboljšanje provedbi Konvencije.

2. SAŽETAK: PUT PREMA POTPISIVANJU I RATIFIKACIJI ILI PRISTUPANJU

2.1 Razumijevanje terminologije Haške konvencije

- Svaka država može postati *Država stranka/potpisnica ugovora* ove Konvencije.
- Država koja je bila članica Haške konferencije 25. oktobra 1980. može *potpisati i ratificirati* Konvenciju.
- Država koja nije bila članica Haške konferencije na dan 25. oktobra 1980. može *pristupiti* Konvenciji.
- Država potpisnica ugovora mora *izričito prihvatiti* pristupanje kako bi Konvencija vrijedila između te države stranke i nove države potpisnice ugovora.
- Država mora pohraniti svoj instrument ratifikacije ili pristupa u Ministarstvu vanjskih poslova u Nizozemskoj (depozitar).
- Po Haškoj konvenciji sve države potpisnice ugovora imaju iste obaveze.

2.2 Koraci koje treba poduzeti prije ratifikacije ili pristupa Konvenciji ili odmah nakon toga

- 2.2.1 Ako se razmatra da se postane jedna od stranaka po Konvenciji, potrebno je izvršiti konzultacije sa stručnjacima i razmotriti u kojoj se mjeri ova Konvencija uklapa u domaći pravosudni sistem.
- 2.2.2 Kod pripreme mjera provedbe, potrebno je izvršiti konsultacije s odgovarajućim državnim tijelima, osigurati da su svim učnicima data potrebna sredstva i ovlasti za vršenje dužnosti, te provjeriti jesu li neophodni amandmani na postojeću domaću regulativu.
- 2.2.3 Prije stupanja Konvencije na snagu, potrebno je utvrditi provedbene mjere, uspostaviti sva bitna tijela i upoznati ih s njihovom ulogom.
- 2.2.4 Konvencija stupa na snagu tri mjeseca nakon što se instrument ratifikacije ili pristupa položi kod depozitara.
- 2.2.5 Države koje pristupaju Konvenciji se potiču da ispune standardni upitnik kako bi se olakšalo državama potpisnicama ugovora da prihvate njihov pristup.
- 2.2.6 Nakon što Konvencija stupi na snagu, treba nastaviti s praćenjem njene primjene i funkcionisanja, te odgovoriti na probleme u provedbi.
Važan dio njene uspješne provedbe je obuka i edukacija odgovornih za primjenu Konvencije.

3. SAŽETAK: PROVEDBENE METODE

- 3.1 Bez obzira primijenjuje li se Konvencija neposredno unutar nacionalnih sistema ili ne, preporučuju se provedbene mjere (uključujući Sudski poslovnik i Zakon o građanskom postupku) kao sredstvo da se pomogne efikasnost Konvencije. To mogu biti mjere kojima će se pojasniti uloge različitih tijela i vlasti (npr. uspostava bilo kakvih nadležnih vlasti, nadležnost sudova), propisati postupak po ovoj Konvenciji (npr. primanje zahtjeva, pružanje pravne pomoći) i naložiti nadležnim tijelima da provedu svoje obaveze po ovoj Konvenciji.
- 3.2 *Monističke države* koje upotrebljavaju *metodu neposredne primjene*, trebaju obezbijediti dovoljno publiciteta i informacija o stupanju Konvencije na snagu, te učiniti da informacije o Konvenciji budu dostupne javnosti.
- 3.3 *Dualističke države* mogu kroz neposrednu primjenu ili promjenom zakona Konvenciju učiniti važećom
- 3.3.1 *Dualističke države* koje koriste *pristup neposredne primjene* mogu ozakoniti posebne odredbe koje se pokažu neophodne za pravilnu primjenu sporazuma od strane domaćih tijela i vlasti.
  - 3.3.2 *Dualističke države* koje koriste *metodu promjene* moraju izbjeći razlike i nepodudaranja između Konvencije i domaćih zakona koji mogu voditi različitim tumačenjima. Treba poduzeti mjere kojima će se osigurati da se Konvencija tumači u svom međunarodnom kontekstu.
- 3.4 Na primjenu Konvencije treba gledati kao na kontinuirani proces razvoja i unapređivanja. Države potpisnice ugovora trebaju nastaviti ocjenjivati djelovanje Konvencije u domaćim nacionalnim sistemima i, ako je potrebno, modificirati ili popraviti postojeće mjere provedbe.

4. SAŽETAK: CENTRALNA IZVRŠNA TIJELA

- 4.1 Za uspostavljanje centralnih izvršnih tijela bit će potrebna neka provedbena mjera. Potrebno je razmotriti kako osigurati da centralnim izvršna tijela dobiju dovoljno ovlasti i sredstva za izvršenje obaveza.
- 4.1.1 Centralna izvršna tijela moraju, u vrijeme ratifikacije ili pristupanja, biti određena i uspostavljena do vremena kad Konvencija stupi na snagu. (Centralna izvršna tijela moraju biti spremna upućivati i primati zahtjeve).
Kontakte (i uloge u federalnim državama u kojima može biti imenovano više centralnih izvršnih tijela) potrebno je dostaviti depozitaru i Stalnom uredu. Stalni ured treba informisati o svakoj daljnjoj promjeni kontakata.
- 4.1.2 Države po svom nahođenju odlučuju o lokaciji centralnih izvršnih tijela.
- 4.2 Provedbenim mjerama se centralnim izvršnim tijelima mora dati mandat koji će biti dovoljno širok i imati dovoljno ovlasti za efikasno provođenje obaveza i funkcija.
- 4.2.1. Konvencija jasno određuje obaveze centralnih izvršnih tijela.
- 4.2.2. U jednom broju država provedbenim mjerama precizno su određene ovlasti i funkcije centralnih izvršnih tijela koje Konvencija eksplicitno ili implicitno naznačava. One uključuju ovlasti za:
- 4.2.2.1 Primanje i prosljeđivanje zahtjeva
  - 4.2.2.2 Traženje informacije
  - 4.2.2.3 Postupci po prijemu zahtjeva
  - 4.2.2.4 Odbijanje prihvata zahtjeva
  - 4.2.2.5 Omogućavanje pravnog zastupanja
  - 4.2.2.6 Zaštita djeteta
  - 4.2.2.7 Osiguranje hitnog sudskog postupka
  - 4.2.2.8 Osiguranje izvršenja odluke
- 4.3. Provedbe mjere mogu se upotrijebiti za uspostavljanje i pojašnjenje specifičnih postupaka od strane tijela i vlasti.

5. SAŽETAK: ORGANIZACIJA SUDOVA

- 5.1 Kada je to moguće i u domaćem zakonu praktično, provedbenim se zakonima može osigurati da se haški slučajevi vraćanja koncentrišu na ograničeni broj sudova.
- 5.2 Ako domaći pravni sistemi ne omogućavaju koncentrisanu nadležnost, bilo zakonom ili u praksi, posebno je važno da sucima uključenim u haške postupke bude dostupna sudačka obuka ili informisanje. Bez obzira na to kako je nadležnost uređena, nužno je organizirati obuku i educiranje sudaca o Konvenciji.

6. SAŽETAK: PRAVNI POSTUPCI

Kako bi se osiguralo brzo i efikasno rješavanje zahtjeva za vraćanje po Haškoj konvenciji, u mjeri u kojoj je to spojivo sa domaćim zakonom, uključujući i pravično suđenje, odredbe provedbenih zakona mogu da sadrže:

- 6.1 Prethodne postupke: sucima ili drugim tijelima vlasti daju primjerene mogućnosti za pribavljanje informacija o lokaciji djece.
- 6.2 Privremene mjere: koje sudovima daju široke ovlasti za poduzimanje svih neophodnih privremenih mjera.
- 6.3 Uspostavljanje hitnih postupaka, uključujući odredbe koje sudove ovlašćuju da se zahtjeva za vraćanje djeteta po Haškoj konvenciji da prednost, ili koncentracija nadležnosti na ograničeni broj sudova.
- 6.4 Vođenje slučaja: u ustavom dozvoljenoj mjeri odrediti rokove za donošenje odluka.
- 6.5 Pravila dokazivanja
  - 6.5.1 Dokazi o sadržaju stranog prava: uzimanje u obzir postupaka koji se vode na osnovu ove Konvencije, a koji se odnose na strano pravo (članci 14. i 15.), čime se osiguravaju mehanizmi za smanjenje odgađanja u suđenju.
  - 6.5.2 Pismeni dokazi: uzimanje u obzir postupaka koji u skladu sa Konvencijom dopuštaju dokaze u pismenoj formi u državama koje podnose zahtjev, čime se eliminiše potreba za usmenim svjedočenjem. Osim u izuzetnim slučajevima, oslanjanje u većoj mjeri na pisane dokaze i izjave date pod zakletvom, a u manjoj na usmeno svjedočenje. U slučajevima u kojim je neophodno usmeno svjedočenje (kada postoji prevelika proturječnost pismenih izjava i garantnih dokumenata), vrijeme za usmeno svjedočenje treba ograničiti i usmjeriti na bitne stvari iz predmeta.
  - 6.5.3 Lično pojavljivanje predlagatelja: razmotriti da li bi zahtjev za ličnim pojavljivanjem predlagatelja na sudu prouzrokovao nepotrebno odgađanje rješavanja slučaja.
- 6.6 Ubrzanje žalbenog postupka: ograničiti vrijeme za podnošenje žalbi kada je to neophodno, odrediti sud ili ograničiti broj instanci kojima se žalba može podnijeti, i navesti posljedice podnošenja žalbe na nalog za vraćanje djeteta (hoće li nalog za vraćanje biti obustavljen dok se žalba ne razmotri?).
- 6.7 Izvršenje: proučiti jesu li potrebne dopune mehanizama izvršenja u domaćem pravnom sistemu (tj. odredbe o nepoštivanju suda, novčane ili zatvorske kazne, ovlasti da se naredi otkrivanje mjesta gdje se dijete nalazi, izdavanje naloga za traženje djeteta, proširenje uloge državnog tužioca). A u sistemima gdje su neophodni dodatni koraci za izvršenje, osigurati da predlagatelj bude upoznat o potrebi za poduzimanjem posebnih postupaka izvršenja. U tu svrhu, važno je uočiti potrebu izvršenja naloga za vraćanje djeteta, tj. da se vraćanje doista i obavi, a ne samo naredi.

7. SAŽETAK: PRAVNA POMOĆ I PODRŠKA

- 7.1 U državama koje nisu stavile rezervu na član 26. stav 3., u sklopu provedbenih mjera se ima osigurati dostupnost odgovarajućeg pravnog savjeta. Države koje su stavile takvu rezervu mogu poticati advokate da za umanjeni honorar ili na dobrovoljnoj osnovi ponude nezavisno, privatno zastupanje odgovarajućim predlagateljima. Bez obzira na rezerve u odnosu na član 26. stav 3., provedbene mjere predlagatelju moraju omogućiti pravodoban i efikasan pristup sudu ili upravnom tijelu.
- 7.2 Svaka država treba dostaviti jasan opis svojih pravnih ili upravnih postupaka, organizacije pravne pomoći i uputa o podobnosti. Ove podatke treba dostaviti centralnim izvršnim tijelima drugih zemalja i objaviti ih na Internet stranici.
- 7.3 Pitanje troškova može se obuhvatiti provedbenim mjerama.

8. SAŽETAK: POMOĆ U TUMAČENJU ODREDBI

Za ujednačeno tumačenje i primjenu Konvencije nužan je međunarodni pristup. Kod pripreme nacrtu provedbenih zakona preporučuje se upotreba dopunskih materijala za pojašnjenje kao vid pomoći u tumačenju. U tu svrhu se preporučuje upotreba sljedećih dopunskih materijala:

- 8.1 Eksplanatorni izvještaj Konvencije (Izvještaj Pérez-Vera). Bilo bi korisno i da se uvrsti i popis termina Eksplanatornog izvještaja za provođenje zakona i mjera.
- 8.2 Međunarodno pravosuđe.
- 8.3 Izvještaji sa sastanaka Posebnog odbora.
- 8.4 Naučni radovi.

9. SAŽETAK: OLAKŠAVANJE PRIHVATANJA PRISTUPA

Države koje nisu bile članice Haške konferencije na dan 25. oktobra 1980. mogu pristupiti Konvenciji. Taj će pristup imati efekta samo između države koja pristupa i onih država potpisnica ugovora koje su se formalno izjasnile da prihvataju njen pristup.

- 9.1 Države koje pristupaju Konvenciji moraju dostaviti informacije o svojoj sposobnosti za izvršenje obaveza koje proizlaze iz Konvencije kako bi se ostalim državama potpisnicama ugovora olakšalo prihvatanje njihovog pristupa.
- 9.2 Države koje pristupaju Konvenciji se potiču da pruže informacije koje se traže u standardnom upitniku prije ili odmah nakon pristupanja, tako što će ih dostaviti Stalnom uredu, a ako se to traži, i neposredno drugim državama potpisnicama ugovora.
- 9.3 Postojeće države potpisnice Konvencije ili, gdje je to prikladno, njihova centralna izvršna tijela, ponekad direktno šalju upitnik novim državama koje pristupaju Konvenciji. U tom slučaju, bit će korisno ako, kao sastavni dio razmjene, ovom zahtjevu prilože podatke o funkcioniranju Konvencije u državi koja je zatražila informacije.

10. SAŽETAK: PROVEDBA: STALNI PROCES

- 10.1 Centralna izvršna tijela ili druga nadležna tijela se potiču da razviju program edukacije i obuke osoba odgovornih za provođenje ove Konvencije (sudaca, pravnika, agencija za lociranje djeteta, socijalnih službi i ostalih na koje se odnosi), i na rješavanje poteškoća koje se mogu pojaviti u praktičnoj primjeni.
- 10.1.1 Treba poticati međunarodne pravosudne konferencije kao sredstvo unapređivanja znanja i izgradnje međusobnog razumijevanja i povjerenja među sucima.
- 10.1.2 Moguće je obratiti se Stalnom uredu radi pružanja informacija ili pomoći u edukaciji i obuci sudaca, vladinih službenika, osoblja centralnih izvršnih tijela i privatnih advokata, o funkcionisanju specifičnih instrumenata koje je razvila Haška konferencija.
- 10.2 Preporučuje se prisutnost i sudjelovanje na sastancima Posebnog odbora kako bi se razmotrilo djelovanje ove Konvencije. Sastanci olakšavaju razmjenu ideja, rješavanje međunarodnih poteškoća i pružaju primjere pravilne primjene.
- 10.3 Važne informacije o obuci i edukaciji mogu se dobiti iz više izvora, uključujući:
- 10.3.1 Internet-stranica Haške konferencije.
- 10.3.2 Baza podataka o međunarodnoj otmici djece (INCADAT).
- 10.3.3 Sudački Bilten o međunarodnoj zaštiti djece.
- 10.4 Nastaviti sa praćenjem primjene i funkcionisanja Konvencije i odgovoriti na sve poteškoće koje se pojave u njenoj provedbi.*

---

* *Vidi* Zaključak 2.1, IV. Posebno odbor koje preporučuje da se na primjenu, bilo na državnom ili regionalnom nivou, uvijek treba gledati kao na neprekidni proces razvoja i unaprijeđivanja, čak i ako tekst same Konvencije ostaje neizmjenjen. *Vidi također, infra*, Poglavlje 2.6.

PROVEDBENE MJERE**SADRŽAJ**

Uvod	5
1. Ključna načela provedbe	7
2. Put prema potpisivanju i ratifikaciji ili pristupanju	12
3. Provedbene metode	17
4. Centralna izvršna tijela	22
5. Organizacija sudova	28
6. Pravni postupci	31
7. Pravna pomoć i podrška	39
8. Pomoć pri tumačenju uredbi	43
9. Olakšavanje prihvatanja pristupa	46
10. Provedba: stalni proces	50
Rječnik pojmova	55

UVOD**1. KLJUČNA NAČELA PROVEDBE**

- 1.1 Sredstva i ovlasti
- 1.2 Suradnja
- 1.3 Komunikacija
- 1.4 Ujednačenost
- 1.5 Hitni postupci
- 1.6 Transparentnost
- 1.7 Progresivna provedba

2. PUT PREMA POTPISIVANJU I RATIFIKACIJI ILI PRISTUPANJU

- 2.1 Razumijevanje terminologije Haške konvencije
- 2.2 Koraci koje treba poduzeti prije ratifikacije ili pristupanja Konvenciji ili odmah nakon toga
  - 2.2.1 Razmišljanje da se postane potpisnica ugovora
  - 2.2.2 Priprema provedbenih mjera
  - 2.2.3 Provedbene mjere do stupanja na snagu
  - 2.2.4 Stupanje na snagu
  - 2.2.5 Države koje su pristupile
  - 2.2.6 Provedba nakon stupanja na snagu

3. PROVEDBENE METODE

- 3.1 Oblik provedbe
- 3.2 Monistički pristup (neposredna primjena)
- 3.3 Dualistički pristup (neposredna primjena ili transformacija putem zakona)
  - 3.3.1 Implikacije ugradbenog pristupa
  - 3.3.2 Implikacije transformacijskog pristupa
- 3.4 Stalni proces provedbe

4. CENTRALNA IZVRŠNA TIJELA

- 4.1 Uspostava
  - 4.1.1 Imenovanje centralnih izvršnih tijela
  - 4.1.2 Gdje smjestiti centralna izvršna tijela
- 4.2 Obaveze, ovlasti i funkcije

- 4.2.1 Obaveze na osnovu Konvencije
- 4.2.2 Ovlasti i funkcije precizirane u mjerama provedbe
  - 4.2.2.1 Primanje i prosljeđivanje zahtjeva
  - 4.2.2.2 Traženje informacije
  - 4.2.2.3 Postupci po prijemu zahtjeva
  - 4.2.2.4 Odbijanje prijema zahtjeva
  - 4.2.2.5 Omogućavanje pravnog zastupanja
  - 4.2.2.6 Zaštita djeteta
  - 4.2.2.7 Osiguranje hitnog sudskog postupka
  - 4.2.2.8 Osiguranje izvršenja odluke

4.3 Postupak

5. ORGANIZACIJA SUDOVA

- 5.1 Koncentrisana nadležnost
- 5.2 Ostali organizacijski aranžmani

6. PRAVNI POSTUPCI

- 6.1 Prethodni postupci
- 6.2 Privremene mjere
- 6.3 Najhitniji sudski postupci
- 6.4 Vođenje slučaja
- 6.5 Pravila dokazivanja
  - 6.5.1 Dokazi o sadržaju stranog prava
  - 6.5.2 Pismeni dokazi
  - 6.5.3 Lično pojavljivanje predlagatelja
- 6.6 Ubrzanje žalbenog postupka
- 6.7 Izvršenje

7. PRAVNA POMOĆ I PODRŠKA

- 7.1 Rezerve na pravnu pomoć
- 7.2 Pružanje pravne pomoći i savjeta
- 7.3 Troškovi

8. POMOĆ PRI TUMAČENJU ODREDBI

- 8.1 Eksplanatorni izvještaj Konvencije: Izvještaj *Pérez-Vera*

8.2 Međunarodno pravosuđe

8.3 Izvještaji sa sastanaka Posebnog odbora

8.4 Naučni radovi

9. OLAKŠAVANJE PRIHVATANJA PRISTUPA

9.1 Koraci kojima se ohrabruje prihvatanje pristupa

9.2 Standardni upitnik za nove države koje pristupaju Konvenciji

9.2.1 Upitnik

10. PROVEDBA: STALNI PROCES

10.1 Edukacija i obuka

10.1.1 Edukacija sudaca

10.2 Praćenje i analiza

10.3 Dostupna sredstva

10.3.1 Internet-stranica Haške konferencije

10.3.2 Baza podataka o međunarodnoj otmici djece (INCADAT)

10.3.3 Sudački Bilten o međunarodnoj zaštiti djece

RJEČNIK POJMOVA

UVOD

Danas postoji više od sedamdeset Država koje su potpisnice *Haške konvencije od 25. oktobra 1980. o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece*. Države potpisnice se u sklopu Posebnog odbora u organizaciji Stalnog ureda Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu periodično sastaju kako bi analizirale i donijele preporuke o praksi koja se zasniva na primjeni Konvencije. Izvještaji sa sastanaka Posebnog odbora održanih 1989., 1993., 1997. i 2001. dostupni su na Internet-stranicama Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu na < http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=conventions.publications&dtid=2&cid=24 >.

Tokom četvrtog sastanka održanog u Hagu 22.-28. marta 2001. godine, date su sljedeće preporuke:

"Države potpisnice ove Konvencije trebaju surađivati jedne sa drugima i sa Stalnim uredom kako bi nastao dobar vodič za praksu u skladu sa članom 7. Konvencije. Taj bi vodič bio praktičan, "how-to" vodič za pomoć u provođenju Konvencije, s osvrtom na operativna pitanja i posebno usmjeren na nove države potpisnice ugovora. Vodič neće biti obavezujući niti će narušavati nezavisnost sudstva. Metodologiju treba prepustiti Stalnom uredu."

Projekt stvaranja Vodiča za uspješnu primjenu Konvencije iz 1980. godine otpočeo je 2002. godine, kada je završen Dio I - Praksa centralnih izvršnih tijela i Dio II - Provedbene mjere. Na sastanku Posebnog odbora *Haške konvencije od 25. oktobra 1980. o građanskopravnim aspektima otmice djece*, održanog u Hagu od 27. septembra do 1. oktobra 2002. godine, donesena je preporuka da se izradi Vodič za pitanja transnacionalnog pristupa/kontakta. Također je zatraženo od Stalnog ureda da pripremi izvještaje o neophodnosti izrade vodiča koji bi se bavili prevencijom otmica, izvršenjem naloga za vraćanja djece i pravosudnom suradnjom.

II Dio Vodiča za uspješnu primjenu pokreće pitanja koja se trebaju razmotriti kod primjene ove Konvencije unutar državnog sistema. Njegov cilj je da se privuče pozornost na aranžmane, praksu i postupke za koje se u praksi ustanovilo da su korisni za uspješnu primjenu i djelovanje ove Konvencije u različitim zakonodavstvima.

Odredbe *Haške konvencije od 25. oktobra 1980. godine o građanskopravnim aspektima otmice djece* napisane su dovoljno preciznim i neutralnim jezikom kako bi ih domaći sudovi i vlasti mogli lako primjenjivati. Pitanje, je li neophodno da neka država potpisnica ugovora ovu Konvenciju ugradi u domaći sistem, zavisi od ustavnog ustroja svake pojedine države (*vidi, infra*, Poglavlje 3). Bez obzira o kakvom se ustavnom uređenju radi, neke od provedbenih mjera će biti neophodne za efikasno funkcionisanje ove Konvencije.

Na primjer, obaveza države potpisnice ugovora da imenuje centralno izvršno tijelo očigledno zahtijeva određenu mjeru provedbe. Također član 2. Konvencije koji državama potpisnicama ugovora nameće opću obavezu za "poduzimanjem svih prikladnih mjera kako bi se na njihovom teritoriju osiguralo provođenje ciljeva Konvencije,"¹ zahtijeva da se razmatri, koje bi to mjere trebale biti. Član 2. nadalje definira da

¹ *Vidi* Izvještaj Pérez-Vera, odlomak 62.: "... ovaj član određuje opću obavezu koju ima država potpisnica ugovora. To je dužnost koja, za razliku od obaveza da se postigne određeni rezultat koje se obično nalaze u konvencijama, ne zahtijeva stvarne rezultate već samo usvajanje pristupa zamišljenog da rezultira takvim rezultatima. U postojećem slučaju, stav i ponašanje koje se traži od država izraženi su zahtjevom da se "poduzmu sve odgovarajuće mjere kako bi se na njihovom teritoriju osiguralo provođenje ciljeva ove konvencije." Konvencijom se također traži da, istodobno sa zaštitom 'samozvršnog' karaktera njenih članova, ohrabruje države potpisnice ugovora da crpe inspiraciju iz ovih pravila u rješavanju problema sličnih onima kojima se Konvencija bavi, ali koji ne spadaju u njen djelokrug *ratione personae ili ratione temporis*. S druge strane, ovo bi trebalo voditi ka pažljivom ispitivanju pravila Konvencije svaki put kad država razmišlja o izmjeni vlastitih unutarnjih pravila o pravima na starateljstvo ili kontakt sa djetetom. U drugu ruku, proširenje ciljeva Konvencije na slučajeve koji nisu pokriveni njenim odredbama, trebalo bi uticati na sudove i biti evidentno kroz smanjenu upotrebu izuzeća

će države potpisnice ugovora "primijeniti najuspješnije postupke koji im stoje na raspolaganju." U tom smislu, iskustvo nam pokazuje da specijalne provedbene mjere, kao što je koncentriranje "haških" slučajeva vraćanja djeteta na ograničeni broj sudova ili primjena ubrzanih postupaka, mogu biti presudne za uspješno funkcionisanje ove Konvencije.

Iako je iz ovog Vodiča nemoguće bilo što iskonstruirati kao obavezujuće za određenu državu potpisnicu ugovora, sve se države ohrabruju, bez obzira da li razmatraju mogućnost da tek postanu članice ove Konvencije ili to već jesu, da svoje pravne strukture i strukture provođenja postupka organiziraju na način kojim se osigurava efikasno funkcionisanje Konvencije.² Ovaj Vodič također može pružiti sugestije za "uspješnu praksu" onim državama koje su Konvenciju već uvele u svoje domaće zakone.

• • •

Veliki broj nacionalnih eksperata je svojim savjetima pomogao nastanak ovog dijela Vodiča. Stalni ured zahvaljuje tim pojedincima na njihovoj pomoći i savjetima.* Posebno zahvaljuje Marion Ely, pravnoj djelatnici u Stalnom uredu, koja je obavila glavni dio posla za ovaj dio Vodiča.

• • •

II Dio Vodiča za uspješnu primjenu pripremio je Stalni ured, nakon čega ga je razmotrilo i odobro Posebni odbor za pitanja Haške konvencije od 25. oktobra 1980. godine o građanskopravnim aspektima otmice djece, održane u Hagu od 27. septembra do 1. oktobra 2002.

---

iz javne prakse kada treba odlučivati o pitanjima koja se tiču međunarodnih odnosa izvan djelokruga ove Konvencije." Elisa Pérez-Vera, Eksplanatorni izvještaj o Konvenciji o otmici djece, u 3 Haškoj konferenciji o međunarodnom privatnom pravu: Actes et Documents de la Quatorzième Session 426 (1982).

² Vidi Zaključak IV, Prvo posebno odbor.

* Posebne zahvale upućuju se: Peteru Beatonu (Scottish Executive Justice Department, Velika Britanija), Béatrice Biondi (Ministère de la Justice, Francuska), Algeria Borrás (Unviversad de Barcelona, Španjolska), Andreas Bucher (Université de Genève, Switzerland), María del Carmen Seoane de Chiodi (Ministerio de Relaciones Exteriores Comercio, Internacional y Culto, Argentina), Manon Dostie (Ministry of Justice, Kanada), Adair Dyer (Former Deputy Secretary General of the Hague Conference, Sjedinjene Američke Države), Barbara Hechter (Office of the Chef Family Advocate, Južnoafrička Republika), Matthias Heger (Bundesministerium der Justiz, Njemačka), Martha Hutchens (Department of State, Sjedinjene Američke Države), Dorothea van Iterson (Ministerie van Justitie, Nizozemska), časnom sucu Patricku Mahony (Family Court of New Zealand), Peter McElevy (University of Aberdeen, Velike Britanija), Laura McPolin (Northern Ireland Court Services, Velika Britanija), Laura Mulheron (Scottish Executive Justice Department, Velika Britanija), Nicolette Rusca-Clerc (Office fédéral de la Justice, Švicarska), Werner Schütz (Bundesministerium für Justiz, Austrija), The Rt Honourable Lord Justice Mathew Thorpe (Court of Appeals of England and Wales, Velika Britanija), Kathleen Wilson (Department of State, Sjedinjene Američke Države), Ian Wingfield (Department of Justice, Posebna upravna Propisija Hong-Kong, Kina), Cathy Wong (Department of Justice, Posebna upravna Propisija Hong-Kong, Kina) i Sarah Armstrong i Valériane Oreamuno (Stalni ured).

SAŽETAK: KLJUČNA NAČELA PROVEDBE

1.1 Sredstva i ovlasti

Bilo bi korisno da se provedbenim mjerama

- odrede ovlasti i funkcije nadležnih tijela;
- svim učesnicima osiguraju potrebna sredstva;
- osnuju nadležna izvršna tijela ili da se uspostave specifične procedure.

1.2 Suradnja

- Unutrašnje funkcionisanje može se poboljšati efikasnom komunikacijom i suradnjom između državnih tijela.
- Vanjsko funkcionisanje može se poboljšati efikasnom komunikacijom i suradnjom između tijela u različitim zakonodavstvima.
- Suradnja se može intenzivirati sastancima i razmjenom informacija.

1.3 Komunikacija

- Ciljevi Konvencije i njene pravne implikacije jasno se moraju predočiti onima na koje se Konvencija odnosi, ili onima koji je budu morali primjenjivati.
- Stupanje na snagu Konvencije mora biti popraćeno adekvatnim publicitetom i informacijama u javnosti.
- Informacije o kontaktima sa centralnim izvršnim tijelom i njihove eventualne izmjene se moraju dostaviti Stalnom uredu.
- Opis pravnog i upravnog sistema države mora biti dostupan.

1.4 Ujednačenost

- Konvenciju treba ujednačeno provoditi i tumačiti u svim državama potpisnicama ugovora.

1.5 Hitnost postupka

- Hitnost je bitna u svim fazama postupaka koji se vode na osnovu Konvencije, uključujući i žalbe.
- Države potpisnice ugovora treba da kod ostvarivanja ciljeva Konvencije primijene najhitniji postupak.
- Gotovo svi aspekti primjene mogu uticati na brzinu rješavanja zahtjeva.

1.6 Transparentnost

- Države potpisnice ugovora moraju dostaviti opis svog pravnog i upravnog postupka.
- Transparentnošću procesa se potiče izgradnja međusobnog razumijevanja i povjerenja.

1.7 Progresivna provedba

- Na proces provedbe treba gledati kao na neprekidni proces razvoja i poboljšanja.
- Države potpisnice ugovora trebaju nastaviti ocjenjivati djelotvornost Konvencije u domaćem pravnom sistemu i razmatrati načine da se poboljša provedba Konvencije.

1. KLJUČNA NAČELA PROVEDBE

Postoji nekoliko ključnih načela provedbe koja se općenito odnose na provođenje Konvencije i kojih se treba pridržavati u razmatranju provedbenih zakona i mjera. Ta načela mogu se sažeti na ovaj način:

- sredstva i ovlasti
- suradnja
- komunikacija
- ujednačenost
- hitni postupci
- transparentnost
- progresivna provedba

1.1 Sredstva i ovlasti

Svim učesnicima uključenim u rad Konvencije putem provedbenih mjera i zakona se moraju dati odgovarajuće ovlasti i sredstva kako bi se podržalo efikasno funkcionisanje Konvencije.

Centralno izvršno tijelo mora biti ispravno uspostavljeno i imati sredstva i ovlasti koje mu omogućavaju ispunjavanje obaveza koje su u skladu s Konvencijom.³ U jednom broju država potpisnica ugovora, provedbenim se mjerama detaljno utvrđuju ovlasti i funkcije centralnih izvršnih tijela koje su eksplicitno naznačene u Konvenciji, kao i druge ovlasti i funkcije koje se smatraju implicitnim ili služe pomoćnoj funkciji.⁴

Posebno je korisno da se kroz provedbene mjere uspostavi nadležno tijelo koje će odrediti koji sudovi imaju nadležnost, definisati postupke kod prijema zahtjeva, pružiti pravnu pomoć u skladu sa Konvencijom i regulisati žalbene postupke i izvršenje naloga.⁵ Bilo bi vrlo korisno kada bi se, koliko je to ustavom dozvoljeno, mjerama provedbe sudovima dale odgovarajuće ovlasti za poduzimanje bilo kakvih privremenih mjera, kao i široke ovlasti u davanju prednosti haškim molbama za vraćanje djeteta.⁶

1.2 Suradnja

Unaprijeđenje unutrašnje suradnje

Odgovornosti tijela kao što su, *inter alia*, centralna izvršna tijela, sudovi, advokati, socijalne službe i policija, stoje u međusobnoj zavisnosti. Prema Konvenciji, svako tijelo igra važnu ulogu pa je od presudne važnosti efikasna komunikacija i suradnja između tih tijela.

---

³ Vidi Zaključak 1.1, Četvrto posebno odbor.

⁴ Vidi, *infra*, Poglavlje 4.

⁵ Vidi, *infra*, Poglavlja 4, 5, 6 i 7.

⁶ Vidi, *infra*, Poglavlje 6.

Unaprijeđenje spoljne suradnje

Konvencija ne može ispravno funkcionisati bez potpune suradnje centralnih izvršnih tijela različitih država potpisnica ugovora. U sve većoj mjeri, suradnja između sudova različitih država postaje obilježje slučajeva Konvencije.

Unapređenje suradnje putem sastanaka i razmjene informacija

Suradnja se također može unaprijediti kroz sastanke i razmjenu informacija, uključujući sastanke Posebnog odbora za analizu funkcionisanja Konvencije (koje Haška konferencija periodično saziva), ostale sastanke centralnih izvršnih tijela, međunarodne seminare i pravosudne konferencije. Ovakvi međunarodni sastanci pospješuju razmjenu ideja, rješavanje međunarodnih problema te pružaju primjere uspješne prakse. Oni doprinose međusobnom razumijevanju i povjerenju centralnih izvršnih tijela, sudaca i ostalih učesnika, što je nužno za podržavanje uspješnog funkcionisanja Konvencije.⁷

1.3 Komunikacija

Države potpisnice ugovora trebaju osigurati da oni na koje se Konvencija odnosi ili koji će je morati provoditi budu u potpunosti upoznati sa ciljevima i pravnim implikacijama Konvencije. Javnosti se mora pružiti dovoljno informacija i dati publicitet Konvenciji povodom njenog stupanja na snagu.⁸

Kontakt podaci o svim centralnim izvršnim tijelima i o imenovanju glavnog izvršnog tijela, ako takvo postoji, kao i promjene nekih od podataka, moraju se bez odlaganja dostaviti Stalnom uredu Haške konferencije.⁹

Svaka pojedina zemlja mora dostaviti jasno objašnjenje svog pravnog i upravnog postupka, ugovora o pravnoj pomoći, uputa o podobnosti i svih oblika primjene, a informacije se trebaju proslijediti centralnim izvršnim tijelima drugih država potpisnica ugovora.¹⁰

1.4 Ujednačenost

Ujednačena provedba i tumačenje Konvencije

Odredbe Konvencije se trebaju provoditi imajući na umu cilj, a to je međunarodna ujednačenost rješenja u primjeni Konvencije i njenom tumačenju.¹¹

---

⁷ *Vidi, infra*, Poglavlje 10.

⁸ *Vidi, infra*, Poglavlje 3.

⁹ *Vidi, infra*, Poglavlje 4.

¹⁰ *Vidi, infra*, Poglavlje 7.

¹¹ *Vidi, infra*, Poglavlje 8 i 10.

1.5 Hitni postupci

Hitnost je bitna u svim fazama procesa Konvencije uključujući i žalbe

Uz dosljedno uvažavanje sudskog postupka, član 2. Konvencije zahtijeva od država potpisnica ugovora da primijene najhitnije postupke za ostvarivanje ciljeva Konvencije. Posebno pravosudna i upravna tijela podliježu obavezi da hitno procesuiraju zahtjeva za vraćanje djeteta.¹² Hitnim ili uspješnim se smatraju oni postupci koji su ujedno i brzi i efikasni.

Gotovo svi aspekti provedbe (npr. davanje adekvatnih sredstava i ovlasti centralnim izvršnim tijelima, raspodjela nadležnosti između sudova/upravnih tijela, postupci koji se trebaju poduzimati na prvostepenom i žalbenom sudu i dostupnost gotovih savjeta, pomoći i zastupanja)¹³ mogu uticati na brzinu rješavanja zahtjeva.

1.6 Transparentnost

Transparentnost procesa zahtijeva upoznavanje država stranaka s pravnim i upravnim postupcima u drugim državama potpisnicama ugovorama.

Distribucija i publiciranje relevantnih informacija omogućuju transparentnost procesa i pružaju dragocijeno sredstvo državama bez šireg iskustva u primjeni Konvencije.¹⁴

Transparentnost procesa promoviše izgradnju međusobnog razumijevanja i povjerenja.

1.7 Progresivna provedba

Sve države potpisnice ugovora trebaju na proces provedbe, bilo nacionalni ili regionalni, gledati kao na jedan neprekidni proces razvoja i unapređivanja. Države potpisnice ugovora koje su već provele Konvenciju trebaju neprekidno ocjenjivati funkcionisanje Konvencije unutar domaćih sistema. Države potpisnice ugovora moraju neprekidno razmatrati načine za unaprijeđivanje funkcionisanja Konvencije, ako je prikladno, i kroz izmjenu ili dopunu već postojećih mjera provedbe.¹⁵

---

¹² Član 11.

¹³ *Vidi, infra*, Poglavlja 4, 5, 6 i 7.

¹⁴ *Vidi, infra*, Poglavlje 9.

¹⁵ *Vidi* Zaključak 2.1, Četvrto posebno odbor.

2. SAŽETAK: PUT PREMA POTPISIVANJU I RATIFIKACIJI ILI PRISTUPANJU

2.1 Razumijevanje terminologije Haške konvencije

- Svaka država može postati potpisnica Konvencije.
- Država koja je bila članica Haške konferencije od 25. oktobra 1980. može *potpisati i ratificirati* Konvenciju.
- Država koja nije bila članica Haške konferencije od 25. oktobra 1980. može pristupiti Konvenciji.
- Država potpisnica ugovora mora *izričito prihvatiti* pristup druge države kako bi Konvencija između države koja je potpisala ugovora i nove države koja pristupa Konvenciji postala pravosnažna.
- Država mora položiti svoj instrument ratifikacije ili pristupanja u Ministarstvo vanjskih poslova Nizozemske (depozitar).
- Po ovoj Konvenciji sve države potpisnice Konvencije imaju iste obaveze.

2.2 Koraci koje treba poduzeti prije ratifikacije ili pristupanja Konvenciji ili odmah nakon toga

- 2.2.1 Ako se razmišlja o tome da se postane potpisnica Konvencije, potrebno je izvršiti konsultacije sa stručnjacima i razmotriti kako će se Konvencija uklopiti u postojeći nacionalni pravni okvir.
- 2.2.2 Kod priprema provedbenih mjera potrebno je konsultirati relevantna vladina tijela, osigurati da je svim sudionicima dato dovoljno sredstava i ovlasti za vršenje dužnosti i provjeriti postoji li potreba za donošenjem izmjena i dopuna već postojećih domaćih zakona.
- 2.2.3 Do stupanja Konvencije na snagu moraju se uspostaviti provedbene mjere, osnovati sva relevantna tijela i treba ih upoznati s njihovom ulogom.
- 2.2.4 Konvencija stupa na snagu tri mjeseca nakon što je instrument ratifikacije ili pristupanja položen kod depozitara.
- 2.2.5 Države pristupnice se ohrabruju da odgovore na standardni upitnik kako bi se prihvaćanje njihova pristupa olakšalo postojećim državama potpisnicama ugovora.
- 2.2.6 Nakon stupanja Konvencije na snagu valja nastaviti s praćenjem njene primjene i funkcionisanja i reagirati na probleme koji se pojave u njenoj provedbi. Važna komponenta efikasne provedbe je obuka i edukacija odgovornih za provođenje Konvencije.

2. PUT PREMA POTPISIVANJU I RATIFIKACIJI ILI PRISTUPANJU

2.1 Razumijevanje terminologije Haške konvencije

- Država može postati potpisnica ugovora Haške konvencije iz 1980. godine i ako nije članica Haške konferencije.
- *Potpisivanjem* Konvencije iz 1980. država načelno izražava svoju namjeru da postane stranka po Konvenciji. Međutim, potpisivanje ne obavezuje državu da ratificira Konvenciju.¹⁶
- *Potpisivanje, nakon čega slijedi ratifikacija*: Ratifikacijom se traži da Konvenciju odobri parlamentarno/zakonodavno tijelo nacionalnih vlasti. Ona uključuje zakonsku obavezu da država koja je ratificirala Konvenciju istu i primjenjuje. Prema odredbama Konvencije iz 1980., ratifikacija je rezervisana za države koje su bile članice Haške konferencije na zasjedanju na kojem je Konvencija usvojena.¹⁷
- *Pristupanje*: Druge države koje žele postati potpisnice Konvencije iz 1980. godine mogu joj pristupiti.¹⁸ Pristupanje je proces kojim država koja nije bila članica Haške konferencije u vrijeme kad je Konvencija usvojena (25. oktobra 1980.), ipak može postati punopravna stranka Konvencije koja se obavezuje da će se pridržavati odredaba Konvencije.
- Potrebno je da država koja je već potpisnica Konvencije (ratifikacijom ili pristupanjem) prihvati svako naknadno pristupanje kako bi Konvencija bila pravosnažna između države stranke Konvencije i države koja pristupa.¹⁹ Nova država koja pristupa Konvenciji nema ovlasti da prihvati pristupanje država koje su već pristupile Konvenciji.²⁰
- Da bi Konvencija stupila na snagu potrebno je da država položi instrument ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupa u depozitorij Haške konvencije pri Ministarstvu vanjskih poslova Kraljevine Nizozemske.²¹
- Sve države koje su potpisale i ratificirale Konvenciju ili one koje su joj pristupile, smatraju se državama potpisnicama Konvencije. Prema potpisnicama Konvencije primjenjuje se istovjetni tretman bez obzira na način na koji su postale potpisnice ugovora. Kada Konvencija stupi na snagu između dviju država, obaveze obiju država su iste bez obzira jesu li države pristupile Konvenciji ili su je ratificirale.

---

¹⁶ Član 18. *Bečke konvencije o Zakonu o sporazumima* obavezuje države da, nakon što pristanu na obaveze iz sporazuma, ne ponište cilj i svrhu tog sporazuma prije njegovog stupanja na snagu.

¹⁷ Član 37. Države koje su bile članice Haške konferencije kada je Konvencija usvojena (25. oktobra 1980. godine).

¹⁸ Član 38. stav 1.; Države koje ne mogu potpisati i ratificirati Konvenciju, mogu samo pristupiti.

¹⁹ Član 38. stav 4.; *vidi također, infra*, Stav 9.1. Zahtjev za izričitim prihvatanjem stvari određeni stupanj bilateralizacije za države koje pristupaju Konvenciji.

²⁰ Međutim, neophodno je da svaka država članica koja tek ratificira, prihvati ili odobri Konvenciju (član 38. stav 4.) prihvati prethodno izvršena pristupanja kako bi Konvencija između ovih država postala pravosnažna.

²¹ Član 38.

2.2 Koraci koje treba poduzeti prije potpisivanja i pristupanja Konvenciji ili ratifikacije Konvencije ili odmah nakon toga

2.2.1 Razmišljanje da se postane potpisnica ugovora

- Konsultirati se sa Stalnim uredom Haške konferencije i drugim državama potpisnicama ugovora o prednostima koje pruža Konvencija.
- Razmotriti postoji li određeni domaći zakon koji spriječava ili otežava provođenje i funkcionisanje Konvencije.
- Osigurati da u različitim pokrajinama, teritorijima ili državama federalnog uređenja postoji dovoljno podrške i saglasnosti za ujednačenim i kooperativnim provođenjem Konvencije.
- Razmotriti u koji ured smjestiti centralno izvršno tijelo.²²
- Razmotriti kako će centralno izvršno tijelo funkcionisati u postojećem pravnom okviru.
- Konsultirati različite sudionike, vladine i nevladine organizacije s ciljem da se stekne potrebna podrška i odobri ratifikacija ili pristup Konvenciji.

2.2.2 Priprema provedbenih mjera

- Konsultirati relevantna vladina tijela radi izrade nacrtu odgovarajućih provedbenih zakona ili pripreme ostalih mjera.
- Odrediti koje će se ovlasti i funkcije dati centralnom izvršnom tijelu, te koja mu ljudska i materijalna sredstva trebaju stajati na raspolaganju.²³
- Osigurati centralnom izvršnom tijelu dovoljno ovlasti za vršenje dužnosti.²⁴
- Razmotriti kojim će sudovima pripasti nadležnost za slučajeve Haške konvencije.²⁵
- Ispitati je li potrebno donijeti amandmane na postojeće zakone, Sudski poslovnik ili Zakon o građanskom postupku.²⁶

---

²² *Vidi, infra*, Poglavlje 4.1; *vidi* Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlje 2.3.

²³ *Vidi* Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlja 1.1, 2.4 i 2.5.

²⁴ *Vidi, infra*, Poglavlje 4.2.

²⁵ *Vidi, infra*, Poglavlje 5.

²⁶ *Vidi, infra*, Poglavlje 6.

2.2.3 Provedbene mjere do stupanja na snagu

- Osigurati postojanje odgovarajućih provedbenih mjera ili njihovo donošenje i stupanje na snagu prije nego što Konvencija postane važeća za državu potpisnicu ugovora.
- Centralno izvršno tijelo treba biti imenovano do trenutka ratifikacije ili pristupa Konvenciji.²⁷
- Osigurati obaviještenost svih relevantnih tijela o datumu stupanja na snagu (npr. sudovi, policija).
- Osigurati da se kod svih relevantnih tijela razvije svijest o njihovoj ulozi u provedbi Konvencije (npr. socijalne službe, policija).
- Javno publicirati i distribuirati informacije o Konvenciji.

2.2.4 Stupanje na snagu

- Položiti instrument ratifikacije²⁸ ili pristupa²⁹ ili neke druge relevantne izjave kod depozitara, a jedan primjerak dostaviti Stalnom uredu.
- Konvencija za državu pristupnicu počinje važiti prvog dana trećeg kalendarskog mjeseca nakon polaganja instrumenta pristupa.³⁰
- Centralno izvršno tijelo bi trebalo biti uspostavljeno i pripravno za primanje i podnošenje zahtjeva do vremena kada Konvencija za državu ugovornicu postane pravosnažna.³¹
- Obavijestiti Stalni ured o imenovanju centralnog izvršnog tijela.

2.2.5 Države koje su pristupile

- Kada država koja pristupa Konvenciji preda svoj instrument pristupa, druge države potpisnice ugovora odlučit će hoće li ili ne prihvatiti ovaj novi pristup.³²

---

²⁷ Vidi Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlje 2.2.

²⁸ Vidi član 37.

²⁹ Član 38.

³⁰ Član 38. stav 3.

³¹ Vidi Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlje 2.2.

³² Član 38. stav 4.

- Kako bi se olakšao prihvatanje pristupanja, države se ohrabruju odgovoriti na standardni upitnik namijenjen novim državama koje pristupaju Konvenciji i poslati svoje odgovore direktno Stalnom uredu i svim državama potpisnicama ugovora koje to zahtijevaju.³³
- Države potpisnice ugovora svoju odluku o prihvatanju ili neprihvatanju mogu temeljiti na odgovorima koje je država koja pristupa Konvenciji navela u upitniku.
- Za državu koja pristupa Konvenciji i državu koja je izjavila da prihvaća pristup, Konvencija stupa na snagu otprilike tri mjeseca nakon davanja izjave o prihvatanju.³⁴

2.2.6 Provedba nakon stupanja na snagu

- Potrebno je omogućiti obuku i educiranje osoba odgovornih za provođenje Konvencije (npr. centralnih izvršnih tijela, sudaca, pravnika, organizacija za lociranje djece, socijalne službe).³⁵
- Ažurirati informacije o Konvenciji i učiniti ih dostupnima javnosti na Internet stranici ili objavljivanjem brošure ili letaka.³⁶
- Uspostaviti mehanizme praćenja kako bi se prikupili podaci o običajnom pravu i statistički podaci.³⁷
- Nastaviti praćenje primjene i funkcionisanja Konvencije i reagirati na sve probleme primjene do kojih dođe.³⁸

---

³³ Vidi, *infra*, Odjeljak 9.2. Upitnik je također dostupan na Internet stranicama Haške konferencije < http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=publications.details&pid=938 >.

³⁴ Vidi član 38. stav 5.

³⁵ Vidi, *infra*, Poglavlje 10.

³⁶ Vidi Zaključak 1.8, IV posebno odbor.

³⁷ Ovakvim postupcima omogućilo bi se širenje informacija iz Baze podataka o međunarodnoj otmici djece (INCADAT) i Baze statističkih podataka o međunarodnoj otmici djece (INCASTAT) (obje su dostupne na Internet strani Haške konferencije < http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=text.display&tid=21 >).

³⁸ Vidi Zaključke 2.1, IV posebnog odbora u kojem se preporučuje da provedbu, bilo na državnom ili regionalnom nivou, treba uvijek posmatrati kao neprekidni proces razvoja i unapređivanja, čak i ako sam tekst Konvencije ostane neizmjenjen.

3. SAŽETAK: PROVEDBENE METODE

- 3.1 Bez obzira primjenjuje li se Konvencija neposredno unutar nacionalnih sistema ili ne, preporučuje se donošenje provedbenih mjera (uključujući Sudski poslovnik i Zakon o građanskom postupku) kao sredstava kojima će se pospješiti efikasno provođenje Konvencije. To može uključivati mjere za pojašnjenje uloge različitih tijela i vlasti (tj. stvaranje nadležnih tijela, nadležnost sudova), propisivanje nekog postupka na osnovu odredaba Konvencije (tj. primanje zahtjeva, pružanje pravne pomoći), te naložiti nadležnim tijelima izvršavanje svojih obaveza iz Konvencije.
- 3.2 U *monističkim* državama koje koriste *metodu neposredne primjene* mora biti dovoljno informacija i publiciteta u javnosti o stupanju Konvencije na snagu i informacija o samoj Konvenciji.
- 3.3 *Dualističke* države mogu Konvenciju učiniti pravosnažnom tako što će je ugraditi ili izvršiti transformaciju sporazuma u zakon.
- 3.3.1 *Dualističke države* koje primjenjuju *pristup ugradnje* mogu donijeti određene odredbe koje se smatraju nužnim za odgovarajuću primjenu sporazuma od strane domaćih tijela ili vlasti.
- 3.3.2 U *dualističkim državama* koje koriste *metodu transformacije*, moguće je izbjeći nepodudaranja Konvencije s domaćim zakonima koja mogu voditi različitom tumačenju. Potrebno je poduzeti mjere kako bi se osigurala provedba Konvencije u njenom međunarodnom kontekstu.
- 3.4 Na provođenje treba gledati kao na neprekidni proces razvoja i unaprijeđivanja. Države potpisnice ugovora trebaju nastaviti ocjenjivati rad Konvencije unutar domaćih sistema, te, ako je to primjereno, izmijeniti ili dopuniti provedbene mjere.

3. PROVEDBENE METODE

Kao kod svih Haških konvencija o privatnom međunarodnom pravu, odredbe Konvencije iz 1980. su, uz iznimku onih koje zahtijevaju provedbene mjere, napisane dovoljno preciznim i neutralnim jezikom koji sudovima i vlastima omogućava primjenu, a da Konvenciju nije potrebno ugraditi u domaće zakonodavstvo pomoću provedbenih zakona. Drugim riječima, odredbe Konvencije su tako formulisane da se u biti mogu neposredno primijeniti. Međutim, način na koji će Konvencija postati pravosnažna u domaćem pravnom sistemu određene države potpisnice ugovora, ovisit će od pravnih i ustavnih prilika u toj državi.

Bez obzira na ustavne prilike u nekoj državi, iskustvo nas uči kako su čak i u državama gdje se sporazumi smatraju neposredno primjenjivima, dodatne mjere provedbe izuzetno korisne za provođenje odredbi Konvencije u praksi.

Na primjer, osobito je korisno, bilo putem provedbenih zakona ili drugih mjera, uspostaviti nadležna tijela koja će odrediti nadležnosti određenih sudova, ustanoviti postupke za postupanje s pristiglim molbama, osigurati pravnu pomoć na osnovu odredaba Konvencije³⁹ i regulisati žalbene postupke i postupke za izvršenje naloga.

3.1 Oblik provedbe

U nekim državama Konvencija stupa na snagu u domaćem zakonodavstvu bez ikakvih prijelaznih faza, nakon što ratifikacija ili pristup postanu pravosnažni (tj. *monističke države*). U drugim je državama potrebno ugraditi Konvenciju u domaće zakonodavstvo putem provedbenih zakona (tj. *dualističke države*).⁴⁰ U slučaju dualističkih država, možemo govoriti o različitim vrstama mjera provedbe. Neki ustavi posjeduju i dualističke i monističke elemente.⁴¹

Tamo gdje se odredbe Konvencije transformišu u nacionalni zakon ili gdje je nužno donijeti pravni akt kako bi međunarodni sporazum postao pravosnažan, postoji rizik od neusklađenosti međunarodnih i domaćih mehanizama. U dualističkom sistemu, bez obzira da li je zasnovan na neposrednoj primjeni ili transformaciji, može doći do razmimoilaženja u dva pravca: međunarodni sporazum je ratificiran ali neophodni zakoni nisu doneseni, ili, zakoni su doneseni ali nije došlo do ratifikacije.⁴² Kao posljedica toga, javlja se potreba za usklađivanjem ova dva procesa.

3.2 Monistički pristup (neposredna primjena)

Na osnovu ustavnih odredbi nekih monističkih država, nakon što se u skladu sa ustavom zaključi neki međunarodni sporazum, i nakon što ga odobre nadležna državna tijela te on postane pravosnažan za državu na međunarodnom planu, sporazum će, bez potrebe za interventnim zakonom, postati dio domaćeg zakona. Sporazumi za koje nije potrebno donošenje zakona definiraju se kao "samoizvršivi".⁴³ U nekim monističkim državama mogu biti potrebne dodatne mjere (zakonodavne, upravne ili fiskalne) kako bi sporazum postao pravosnažan u domaćem zakonu.⁴⁴

U mnogim monističkim državama nakon ratifikacije ili pristupa Haška konvencija postaje pravosnažna sa danom njenog stupanja na snagu na međunarodnom planu.⁴⁵ Direktno ga

---

³⁹ Vidi N. Lowe i S. Armstrong, *Good Practice in Handling Hague Abduction Convention Return Applications* (sponzoriran od strane Međunarodnog centra za nestalu i eksploatisanu djecu, 2002) [nadalje u tekstu 'Izveštaj Lowe'], Poglavlje 2. Vidi Njemačka (ss 1-13).

⁴⁰ Vidi H. van Loon, *The Hague Conventions on Private International Law*, tom 7. u F. G. Jacobs and S. Roberts, *The Effect of Treaties in Domestic Law* (Sweet & Maxwell, London, 1987), na 221-43.

⁴¹ Vidi A. Aust, *Modern Treaty Law and Practice* (Cambridge University Press, 2000), na 145.

⁴² Vidi Van Loon, *supra note 40*, na 230.

⁴³ Aust, *supra note 41*, na 146.

⁴⁴ *Id.*

⁴⁵ Vidi Aust, *supra note 41*, na 146. "Iako postoje mnoge varijacije u načinu na koji su monistički pristupi formulisani u ustavu, većini su zajedničke tri glavne osobine. Prvo, iako je po ustavu neophodno da sporazum najprije odobri parlament, postoje izuzeci za određenu vrstu sporazuma ili određene okolnosti. Drugo, sporazumi se razlikuju po svojoj prirodi ili

primjenjuju pravosudna i upravna tijela te on privatnim osobama daje prava i omogućuje podnošenje zahtjeva.⁴⁶

Kod primjene ovakve metode, države imaju posebnu odgovornost kako bi osobe kojih se tiče ova Konvencija, ili tijela zadužena za njenu primjenu, bila upoznata sa njenim sadržajem, datumom stupanja na snagu, rezervama i imenovanim nadležnim tijelima.

Neusvajanje određenih zakona ili propisa može ponekad dovesti do poteškoća u uspješnom provođenju Konvencije.⁴⁷

3.3 Dualistički pristup (neposredna primjena ili transformacija putem zakona)

Po ustavnim odredbama dualističkih država, međunarodnom se sporazumu mora dati pravosnažnost ugrađivanjem prava i obaveza zacrtanih u sporazumu u domaće zakonodavstvo putem zakona. U ovoj kategoriji, zakon može direktno dati pravosnažnost odredbama sporazuma ako se sporazum priloži kao aneks dispozitivu zakona. Zakonom se sporazum također može prenijeti/transformirati u domaće zakonodavstvo koristeći njegove vlastite odredbe materijalnog prava kako bi se sporazumu dala pravosnažnost bez proglašenja teksta samog sporazuma.⁴⁸

Također, međunarodni sporazum se može staviti na snagu transformacijom kroz provedbene zakone čije su odredbe u skladu sa Konvencijom, ali ne i nužno formulisane istim izrazima kao i Konvencija. Time se odredbe sporazuma koriste kao osnova za izradu nacрта novog zakona ili skupa pravila koje će država potpisnica ugovora provoditi. Po ovom pristupu, tekst sporazuma neće se morati nalaziti u aneksu zakona.

---

predmetnoj materiji, pri čemu neke smatramo samoizvršivim dok je za druge potrebna legislativa prije nego što postanu pravosnažni u domaćem zakonu. Treće, samoizvršivi sporazum može predstavljati vrhovni zakon i nadilaziti svu nedosljednu domaću legislativu, bilo postojeću ili buduću, iako u nekim državama gdje je parlament vrhovna vlast, naknadno usvojena legislativa može biti iznad takvog jednog samoizvršivog sporazuma."

⁴⁶ Vidi M. Savolainen, *The Hague Convention on Child Abduction of 1980 and Its Implementation in Finland*, *Nordic Journal of International Law*, broj 66. (Kluwer, 1997), na 122.

⁴⁷ Aust, *supra note 41*, na 157. "U monističkom sistemu može proći puno godina nakon stupanja Konvencije na snagu da država koja [...] odluku donosi sud tako da, obično na osnovu zahtjeva građanina, odluči da li je odredba samoizvršiva."

⁴⁸ I. Brownlie, *Principles of Public International Law* (Clarendon Press, 1990), na 48.

3.3.1 Implikacije ugradbenog pristupa

Tamo gdje se Konvencija primjenjuje donošenjem zakona, stavljajući tekst Konvencije u aneks zakona, istovremeno je moguće proglasiti i neke konkretnije odredbe koje su po mišljenju domaćih tijela ili vlasti nužne za odgovarajuću primjenu sporazuma. Na primjer, takvim se posebnim, konkretnim odredbama može pokriti pitanje uspostave nadležnih tijela, nadležnosti sudova, postupci kod primanja zahtjeva i odredbe o pravnoj pomoći na temelju Konvencije.⁴⁹

Ova metoda podupire međunarodni pristup. Naime, ugradnja stvarnog teksta Konvencije kao aneksa zakonu omogućava direktno pozivanje na članove Konvencije u njihovom kontekstu i olakšava međunarodnu ujednačenost u tumačenju Konvencije.

3.3.2 Implikacije transformacijskog pristupa

Dok upotreba postojeće domaće strukture i terminologije može pravila Konvencije učiniti pristupačnijim sucima, pravnicima i strankama, potrebno je izbjegavati nepodudaranja između međunarodnog i domaćeg zakona. Postoji nekoliko pitanja koja se trebaju dobro promotriti kada se pravila Konvencije reproduciraju u internom transformacijskom statutu:

- Treba uložiti sve napore kako bi se Konvencija mogla tumačiti u svom međunarodnom kontekstu.
- Pažljivo sročene odredbe Konvencije ne smiju se mijenjati tako da primjenom domaćih pravila dobijemo rezultate koji su nespojivi sa odredbama Konvencije.⁵⁰
- Sve bitne odredbe Konvencije moraju se ugraditi u domaće provedbene zakone; odredbe koje ne budu uključene u legislativu neće imati snagu u domaćem zakonu.
- Nacrt domaćih odredbi mora biti izrađen u skladu sa ciljevima Konvencije. U tom smislu, dragocjeno je koristiti Eksplanatorni izvještaj o Konvenciji, Izvještaj Perez-Vera.⁵¹

---

⁴⁹ Vidi Izvještaj Lowe, *supra* note 39, Poglavlje 2.

⁵⁰ Vidi Savolainen, *supra* note 46, na 123. Vidi član 27. Bečke konvencije o zakonu o sporazumima, koji kaže "[jedna od] stranaka ne može se pozivati na odredbe iz svog internog prava kao opravdanje za neprovođenje sporazuma."

⁵¹ Vidi, *infra*, Poglavlje 8. i Konvencija i Izvještaj Pérez-Vera dostupni su na engleskom, francuskom i španskom. Vidi < http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=text.display&tid=21 >.

3.4 Stalni proces provedbe

Uspješno funkcionisanje Haške konvencije iz 1980. zahtjeva ujednačeno provođenje Konvencije u svim državama potpisnicama ugovora. Nacionalni i regionalni pravni okviri unutar kojih Konvencija treba funkcionisati mogu biti izloženi značajnim promjenama. Države potpisnice ugovora koje su već provele Konvenciju trebaju kontinuirano ocjenjivati dejstvo Konvencije unutar svojih pravnih sistema. U tom smislu, na provođenje treba gledati kao na neprekidni proces razvoja i unapređivanja,⁵² a države potpisnice ugovora moraju nastaviti sa razmatranjem načina za poboljšanje djelovanja Konvencije, ako je moguće izmjenom ili dopunom postojećih provedbenih mjera.⁵³

---

⁵² Zaključak 2.1; IV. Posebno odbor.

⁵³ *Vidi, supra*, Poglavlje 1.6.

4. SAŽETAK: CENTRALNA IZVRŠNA TIJELA

4.1 Uspostava centralnog izvršnog tijela zahtijevat će određene provedbene mjere. Treba razmotriti načine kojim će se osigurati dodjela odgovarajućih sredstava i ovlasti centralnim izvršnim tijelima za izvršavanje njihovih obaveza.

4.1.1 Centralna izvršna tijela treba imenovati za vrijeme ratifikacije ili pristupa i uspostaviti u trenutku stupanja Konvencije na snagu (centralna izvršna tijela moraju biti spremna za slanje i primanje zahtjeva). Depozitaru i Stalnom uredu potrebno je dostaviti podatke o kontaktima centralnih izvršnih tijela (kao i njihove međusobne uloge u federalnim državama u kojima može biti imenovano više centralnih izvršnih tijela). Stalni ured treba redovno obavještavati o mogućim izmjenama kontakata.

4.1.2 Državama se ostavlja da po vlastitom nahođenju odluče o lokaciji centralnih izvršnih tijela.

4.2 Centralna izvršna tijela trebaju putem provedbenih mjera dobiti mandat široke primjene i ovlasti kako bi efikasno izvršavali svoje obaveze i zadatke.

4.2.1 Konvencija jasno propisuje obaveze centralnih izvršnih tijela.

4.2.2 U jednom broju država, provedbenim se mjerama određuju ovlaštenja i funkcije centralnih izvršnih tijela koje su u Konvenciji eksplicitno ili implicitno naznačene. Ove uključuju sljedeće:

4.2.2.1 Primanje i prosljeđivanje zahtjeva

4.2.2.2 Traženje informacije

4.2.2.3 Postupci po prijemu zahtjeva

4.2.2.4 Odbijanje prijema zahtjeva

4.2.2.5 Omogućavanje pravnog zastupanja

4.2.2.6 Zaštita djeteta

4.2.2.7 Obezbijediti hitan sudski postupak

4.2.2.8 Obezbijediti izvršenje odluke

4.3 Provedbene mjere se mogu iskoristiti da se ustanove i pojašne određeni postupci koje izvršavaju različita tijela i vlasti.

4. CENTRALNA IZVRŠNA TIJELA

4.1 Uspostava

Stvaranje jednog centralnog izvršnog tijela kako bi se omogućilo funkcionisanje Konvencije, obavezno je za sve države potpisnice ugovora.⁵⁴ Određivanje, osnivanje i uspostavljanje centralnog izvršnog tijela zahtijeva neku vrstu provedbene mjere. Ovo se može ostvariti putem zakona ili čisto upravnim postupkom, zavisno od ustrojstva države potpisnice ugovora. U kontekstu provedbe treba razmotriti na koji način bi se osiguralo ispravno uspostavljanje centralnog izvršnog tijela i stavljanje na raspolaganje sredstava i ovlasti kako bi mogao izvršavati svoje obaveze po Konvenciji.⁵⁵ *Vidi Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlje 2, radi detaljnije rasprave.*

4.1.1 Imenovanje centralnih izvršnih tijela

Većina država potpisnica ugovora odrediti će samo jedan ured ili upravno tijelo koje je u svojstvu centralnog izvršnog tijela nadležno za cijelu zemlju. Centralno izvršno tijelo mora biti imenovano u vrijeme ratifikacije ili pristupa Konvenciji, te uspostavljeno i spremno za slanje i primanje zahtjeva kada Konvencija postane pravosnažna za tu državu ugovornicu.⁵⁶

Ako je država potpisnica ugovora savezna država,⁵⁷ država koja ima više od jednog pravnog sistema ili država koja ima autonomne teritorijalne jedinice, može se imenovati više centralnih izvršnih tijela i naznačiti njihova teritorijalna nadležnost.⁵⁸ Ako je neka država potpisnica ugovora uspostavila više centralnih izvršnih tijela, ona mora odrediti jedno centralno tijelo za slanje zahtjeva.⁵⁹ Ako je imenovano više centralnih izvršnih tijela, mjerama provedbe treba jasno utvrditi uloge, funkcije i ovlasti svakog od pojedinih centralnih izvršnih tijela. Unutrašnje prosljeđivanje zahtjeva između pojedinih centralnih izvršnih tijela je zasebna funkcija koja se treba pojasniti.⁶⁰ Informacije o ulozi, funkcijama i ovlastima centralnih izvršnih tijela trebaju se dostaviti Stalnom uredu i učiniti dostupnima i drugim državama potpisnicama ugovora.

Nakon što se odredi centralno izvršno tijelo, Stalnom uredu Haške konferencije treba bez odlaganja dostaviti podatke o kontaktima svih centralnih izvršnih tijela i imenovanju glavnog centralnog izvršnog tijela, ako postoji.⁶¹ Vrlo je važno da se redovno ažuriraju podaci na Internet stranicama Haške konferencije i popis kontakata. Bilo bi korisno kad bi centralna izvršna tijela kreirala Internet stranicu sa svim bitnim podacima koji su od interesa za ostale države potpisnice ugovora i osobe koje su pogođene otmicom djeteta.

4.1.2 Gdje smjestiti centralno izvršno tijelo?

Konvencija prepušta državama da po vlastitom izboru odluče o lokaciji centralnog izvršnog tijela. U mnogim državama se provedbenim mjerama za centralna izvršna tijela određuju odjeli Ministarstva pravosuđa.⁶² Druge države u tu svrhu koriste odjele Ministarstva vanjskih poslova,⁶³ Ministarstva

⁵⁴ Član 6. stav 1. kaže da će države ugovornice "odrediti centralno izvršno tijelo koje će izvršavati obaveze što ih Konvencija predviđa za takvo tijelo."

⁵⁵ *Vidi* Zaključak 1.1, IV posebno odbor. Član 7. utvrđuje glavne obaveze centralnog izvršnog tijela; *vidi također* član 9.

⁵⁶ *Vidi* Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlje 2.2.

⁵⁷ Australija i Kanada su odredile po jedno centralno izvršno tijelo u svakoj državi, pokrajini ili na svakoj teritoriji, a također su ustanovile i Savezno izvršno tijelo. *Vidi* Izvještaj Lowe, *supra* note 39, Poglavlje 2.

⁵⁸ Član 6. stav 2. Iako savezne države, Njemačka (s1), Meksiko i Sjedinjene Američke Države (s 11606) imenovale su putem provedbenih zakona samo jedno centralno izvršno tijelo. Dok je u Sjedinjenim Američkim Državama, Department of State imenovan za centralno izvršno tijelo, zahtjeva se u stvari prosljeđuju kroz Nacionalni centar za nestalu i eksploatisanu djecu, National Center for Missing and Exploited Children (NCMEC).

⁵⁹ Član 6. stav 2. *Vidi*, Velika Britanija (s 3(2)); Australija (Propis 13).

⁶⁰ *Vidi*, Velika Britanija (s 3(3)).

⁶¹ *Vidi*, Zaključak 1.2, IV posebno odbor.

⁶² Austrija (s 2), Kanada (većina provincija), Francuska, Finska (s 35(1)), Kina (Posebna upravna jedinica Hong-Kong), (s 5(1)), Island (član 5.), Italija (član 3.), Nizozemska (s 4(2)), Južna Afrika (s 3), Šri Lanka (s 4), Švicarska, Turska.

socijalnih poslova i društvenih službi,⁶⁴ kao i urede Saveznog tužiteljstva⁶⁵ i Odjel policije.⁶⁶ (*Vidi Vodič za uspješnu primjenu, Dio I Poglavlje 2.3.2*).

4.2 Obaveze, ovlasti i funkcije

Centralna izvršna tijela koji su imenovale države potpisnice ugovora igraju ključnu ulogu u omogućavanju uspješnog funkcionisanja Konvencije. U tu svrhu treba da se provedbenim mjerama centralnim izvršnim tijelima da mandat, dovoljno širok i sa širokim ovlastima, kako bi uspješno ispunjavale svoje obaveze i funkcije.⁶⁷ *Vidi Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlje 2. za širu raspravu.*

4.2.1 Obaveze na osnovu Konvencije

Član 7. stav 2. detaljno navodi glavne zadatke za čije ostvarenje centralna izvršna tijela moraju poduzeti "sve potrebne mjere".⁶⁸ Dok nekolicina država navodi dužnosti utvrđene u članu 7. u svojim provedbenim mjerama,⁶⁹ druge države ugrađuju te odredbe uz napomenu kako će centralna izvršna tijela "izvršavati dužnosti koje u skladu sa Konvencijom moraju izvršavati."⁷⁰

4.2.2 Ovlasti i funkcije precizirane u mjerama provedbe

Provedbene mjere u nekim državama detaljno utvrđuju ovlasti i funkcije centralnih izvršnih tijela koje su eksplicitno navedene u Konvenciji, kao i ostale ovlasti i funkcije koje se smatraju implicitnim ili služe pomoćnoj funkciji.

---

⁶³ Meksiko, Sjedinjene Američke Države (s 11606) (Centralno izvršno tijelo SAD-a uspostavljen je naredbom br. 12648 od 11. avgusta 1988).

⁶⁴ Kanada: Island Prince Edward (s 28(3)).

⁶⁵ Njemačka (s 1). Treba napomenuti da je ovo određenje posljedica posebne raspodjele ovlasti između saveznih i pokrajinskih tijela.

⁶⁶ U državama zapadne i južne Australije.

⁶⁷ *Vidi* Zaključak 1.1, IV Posebni odbor; *vidi također* Zaključke II posebnog odbora.

⁶⁸ *Vidi* Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Dodatak 2, Obaveze centralnih izvršnih tijela.

⁶⁹ Kanada: Quebec (s 8), Šri Lanka (2 5).

⁷⁰ Australija (Propis (1)), Island (član 5.).

4.2.2.1 Primanje i prosljeđivanje zahtjeva

Provedbenim mjerama se centralnim izvršnim tijelima mogu dati ovlasti:

- za primanje i prosljeđivanje zahtjeva⁷¹ nadležnim upravnim tijelima⁷²
- ili nadležnim domaćim centralnim izvršnim tijelima;⁷³ ili za prosljeđivanje zahtjeva odgovarajućim vlastima u naznačenoj državi ako postoji razlog da se vjeruje da se dijete nalazi u drugoj zemlji.⁷⁴

4.2.2.2 Traženje informacije

U kontekstu zahtjeva za pružanjem informacija o djetetu u skladu sa članom 7(d) Konvencije, centralnom izvršnom tijelu se mogu dati ovlasti:

- da traži obavijest od odgovarajuće osobe, tijela ili suda o bilo kojoj stvari koja se može činiti bitnom;⁷⁵ ili
- da traži više informacija od centralnog izvršnog tijela koje je poslalo zahtjev u vezi sa djetetom.⁷⁶

4.2.2.3 Postupci po prijemu zahtjeva

Mjere provedbe mogu navesti postupke koje centralna izvršna tijela mogu poduzeti po prijemu zahtjeva prema članu 7. Konvencije. One mogu uključivati mjere:

- traženja pomoći od tijela civilnih službi, državne policije i ostalih tijela;⁷⁷
- upućivanja zahtjeva državnom tužiocu ili sudu za pomoć policije u pronalaženju djeteta;⁷⁸
- da se obezbijedi sigurnost djeteta i spriječi pristrasnost u odnosu na jednu od zainteresiranih strana;⁷⁹
- obezbjeđenja dobrovoljnog vraćanja djeteta;⁸⁰
- ili postizanja sporazumnog rješavanja tog pitanja;⁸¹ i
- da se omogući predlagatelju da podnese zahtjev sudu ili da se zahtjev podnese u njegovo ime.⁸²

⁷¹ Australija (Propis 11(1)), Kanada: Quebec (s 13), Danska (s 3(1)), Finska (s 36), Kina (Specijalna upravna jedinica Hong-Kong) (s 5(2)), Island (član 5.), Irska (ss 9(1), 10(1)), Italija (član 7(2).), Novi Zeland (Propis 9, 10), Norveška (s 4(1)), Velika Britanija (s 3(2)).

⁷² Island (član 5.).

⁷³ Velika Britanija (s 3(3)).

⁷⁴ Šri Lanka (s 6).

⁷⁵ Njemačka (s 3(1)), Velika Britanija (ss 3(c), 6(a) i 6(b)), Zimbabve (s 7).

⁷⁶ Novi Zeland (s 11).

⁷⁷ Italija (član 3(2)).

⁷⁸ Kanada: Quebec (s 10), Finska (s 35(2)), Njemačka (s 3(1)), Novi Zeland (s 9(1)). U nekim državama također je moguće uputiti matičnom uredu zahtjev za informacije, između ostalih, u Švedskoj, Njemačkoj i Francuskoj

⁷⁹ Novi Zeland (s 10).

⁸⁰ Australija (Propis 13(4)(c)), Njemačka (s 3(1)), Novi Zeland (s 10).

⁸¹ Australija (Propis 13(4)(a)), Novi Zeland (s 10).

⁸² Novi Zeland (s 10).

Neke provedbene mjere centralnim izvršnim tijelima daju vrlo široke i raznolike ovlasti za obraćanje sudu radi izdavanja naloga koji je po mišljenju centralnog izvršnog tijela nužan kako bi Konvencija bila efikasna,⁸³ ili radi poduzimanja bilo kakvih postupaka u ime predlagatelja koji su potrebni u svjetlu Konvencije.⁸⁴

4.2.2.4 Odbijanje prijema zahtjeva

Centralno izvršno tijelo može odbiti prijem zahtjeva "kada je očigledno da uvjeti iz Konvencije nisu ispunjeni ili je molba na neki drugi način neutemeljena."⁸⁵ Ako se molba odbije, centralno izvršno tijelo mora u datom roku o tome obavijestiti predlagatelja.⁸⁶ Provedbene mjere mogu, ali ne moraju, određivati kome se predlagatelj, čiji je zahtjev centralno izvršno tijelo odbilo, može žaliti na odluku.⁸⁷ Provedbene mjere također mogu određivati kako odbijanje centralnog izvršnog tijela da se primi zahtjev po članu 27., ne sprječava predlagatelja da zahtjev direktno podnese nadležnom sudskom ili upravnom tijelu te države,⁸⁸ kao i da u tom slučaju odluka centralnog izvršnog tijela neće biti obavezujuća za to tijelo.

4.2.2.5 Omogućavanje pravnog zastupanja

Bilo bi korisno kada bi se kod izrade nacrtu provedbenih mjera pobliže odredila uloga centralnog izvršnog tijela u pokretanju ili omogućavanju sudskog postupka za vraćanje djeteta.

- Centralno izvršno tijelo se može direktno obratiti sudu radi izdavanja naloga za povratkom djeteta,⁸⁹ postupati kao podnositelj zahtjeva u datom slučaju ili zastupati roditelja koji je podnio zahtjev⁹⁰ ili postupati u svojstvu, *amicus curiae*, prijatelja suda.
- U nekim državama potpisnicama ugovora centralno izvršno tijelo može dati uputstva državnom tužiocu kako bi na sudu nastupio u ime predlagatelja u tijesnoj vezi sa centralnim izvršnim tijelom.⁹¹

⁸³ Australijski Propis 14. omogućuje da nadležno centralno izvršno tijelo podnese zahtjev sudu za "izdavanje naloga za povratak djeteta; naloga za privođenje ili zadržavanje djeteta (uključujući pravo da zaustavi, uđe u ili pretrese svako vozilo, brod ili zrakoplov; ili da uđe i izvrši pretres prostorija); naredbu da se dijete ne smije odvesti s mjesta preciziranog u nalogu, kao i da pripadnici australijske Savezne policije spriječe odvođenje djeteta s navedenog mjesta; nalog za sklapanje ugovora potrebnih za smještanje djeteta kod odgovarajuće osobe, institucije ili drugog tijela koji će brinuti o djetetu do donošenja odluke o zahtjevu na osnovu Propisa 13.; ili bilo koji drugi nalog koji je po mišljenju nadležnog centralnog izvršnog tijela neophodan za funkcionisanje Konvencije."

⁸⁴ Irska (ss 9(2), 10(2)), Nizozemska (s 5(1)), Novi Zeland (s9).

⁸⁵ Član 27. Konvencije ne smije se koristiti tako da centralno izvršno tijelo odlučuje o činjeničnim predmetima umjesto suda. Ako postoji pravno osnovani argument koji se može dalje obrađivati podnošenjem dokaza na sudu, centralno izvršno tijelo treba zahtjev prosljediti sudu za odlučivanje po danj stvari, a ne prejudicirati sudsku odluku. Izraz "očigledno" u članku 27. treba tumačiti u uskom značenju, a uticaj na članak 29. u pravilu ne bi trebalo biti potrebno. *Vidi* Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlje 4. *Vidi također* Australija (Propis 13(2)), Kanada: Quebec (s 16), Šri Lanka (s 7).

⁸⁶ Australija (Propis 13(3)), Nizozemska (s 6(1)).

⁸⁷ *Vidi* Njemačka (s 4) gdje se navodi kome se predlagatelj može žaliti.

⁸⁸ *Vidi* član 29. *Vidi* Italija (član 7(6)).

⁸⁹ Šri Lanka (s 9).

⁹⁰ Finska (s 36(1)), Zimbabve (s 8).

⁹¹ Francuska.

- U drugim državama potpisnicama ugovora, centralno izvršno tijelo pomaže podnositelju zahtjeva u traženju kvalificiranog advokata za preuzimanje slučaja.⁹²

4.2.2.6 Zaštita djeteta

Na osnovu Konvencije, centralno izvršno tijelo ima opću obavezu zaštititi dijete od opasnosti.⁹³ Neke provedbene mjere daju snagu ovoj obavezi naznačujući da tamo gdje se centralno izvršno tijelo brine o djetetu koje je bilo nezakonito odvedeno ili zadržano u skladu sa člankom 3. Konvencije, imenovani upravitelj može osigurati brigu o djetetu i njegovo izdržavanje.⁹⁴ *Vidi Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlje 4.15 za detaljniju raspravu.*⁹⁵

4.2.2.7 Osiguranje hitnog sudskog postupka

Član 11. stav 2. Konvencije omogućuje da, u slučaju kad odgovarajuća sudska ili upravna tijela ne donesu odluku u roku od šest sedmica od dana pokretanja postupka, predlagatelj ili centralno izvršno tijelo države kojoj je poslan zahtjev, na vlastitu inicijativu ili na traženje centralnog izvršnog tijela države koja upućuje zahtjev, ima pravo tražiti obrazloženje odgode. Neke provedbene mjere su eksplicitnije od člana 11. stava 2. jer zahtijevaju da sud, na traženje centralnog izvršnog tijela ili predlagatelja objasni razloge odgode.⁹⁶

4.2.2.8 Osiguranje izvršenja odluke

Moguće je zatražiti od socijalnih i policijskih vlasti pružanje sve moguće pomoći centralnom izvršnom tijelu kako bi se osiguralo izvršenje naloga za vraćanje djeteta ili spriječilo odvođenje djeteta izvan zemlje prije njegovog vraćanja.⁹⁷

4.3 Postupak

U pogledu postupka po Konvenciji, bilo bi korisno kad bi provedbene mjere navele i pojasnile upotrebu posebnih postupaka od strane različitih tijela i vlasti imenovanih na osnovu Konvencije.⁹⁸

⁹² Finska (s 36(1)), Novi Zeland (s 23).

⁹³ Član 7(b).

⁹⁴ Kanada: Alberta (s 5), Quebec (s 11).

⁹⁵ *Vidi također, infra, Poglavlje 6.2.*

⁹⁶ Australija (Propis 15(4)), Finska (s 37(1)).

⁹⁷ Finska (s 35(2)), Italija (član 7(5)).

⁹⁸ *Vidi Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: poglavlje 3-5 za detaljniju raspravu.*

5. SAŽETAK: ORGANIZACIJA SUDOVA

- 5.1 Gdje je to po domaćem zakonu moguće i praktično, provedbeno zakonodatstvo može omogućiti koncentrisanje Haških slučajeva vraćanja djeteta na ograničeni broj sudova.
- 5.2 Ako u domaćim sistemima, bilo zakonom bilo u praksi, nije moguće ostvariti koncentrisanu nadležnost, osobito je važno osigurati pravosudnu obuku za suce ili informisanje sudaca koji će biti uključeni u haške sudske postupke. Bez obzira na organizaciju nadležnosti, pravosudna obuka i edukacija po pitanju Konvencije mora biti dostupna.

5. ORGANIZACIJA SUDOVA

Ključna načela djelovanja Konvencije, osobito načela hitnosti i dosljednosti trebaju se uzeti u razmatranje kod određivanja nadležnosti pravosudnih ili upravnih tijela koja će rješavati zahtjeve za izdavanje naloga za vraćanje djeteta na osnovu Konvencije.

Provedbenim se mjerama nadležnost za slučajeve Haške konvencije može koncentrisati na određeni sud ili ograničeni broj sudova. U mnogim državama potpisnica ugovorima nalazimo ograničenu nadležnost za slučajeve iz Haške konvencije kako bi se pospješilo hitno rješavanje sudskog postupka.

5.1 Koncentrisana nadležnost

Kako se broj država stranaka po Konvenciji iz 1980. godine povećava, države su koncentrisale nadležnost za razmatranje haških zahtjeva na ograničeni broj sudova i upravnih tijela unutar svake države. Na IV sjednici posebnog odbora usvojena je Preporuka kojom se pozivaju države potpisnice ugovora da vode računa o znatnim prednostima koje se stiču koncentrisanjem nadležnosti za rješavanje haških slučajeva na ograničeni broj sudova.⁹⁹

Glavne prednosti koje se stiču ovakvom koncentracijom nadležnosti za slučajeve iz Konvencije su sljedeće:

- Kumulacija iskustva sudaca koji su uključeni u postupke i, kao posljedica toga, razvijanje međusobnog povjerenja među sucima i vlastima unutar različitih pravnih sistema;¹⁰⁰
- Postizanje visokog stepena interdisciplinarnog razumijevanja ciljeva Konvencije, pogotovo razlike između spora po Konvenciji i sudskog spora oko starateljstva;
- Olakšavanje spriječavanja odgode; i
- Veća dosljednost sudaca i pravnika u prakticiranju Konvencije.

Zaključci IV sjednice posebnog odbora, kao i zaključci s jednog broja pravosudnih seminara¹⁰¹ naglašavaju važnost i poželjnost koncentrisanja nadležnosti u slučajevima vraćanja djece na osnovu odredaba Haške konvencije. Na svojoj IV sjednici Posebni odbor je pozvao države potpisnice ugovora da ne izgube iz vida znatne prednosti koje se stiču koncentrisanjem nadležnosti na ograničeni broj sudova kod rješavanja Haških slučajeva vraćanja djeteta.¹⁰²

⁹⁹ Vidi Zaključak 3.1, IV sjednica Posebnog odbora.

¹⁰⁰ Vidi Zaključak 1, Međunarodni pravosudni seminar o *Haškoj konvenciji o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece* iz 1980. godine, De Ruwenberg, Nizozemska, 20-23. oktobra 2001. godine [u tekstu 'De Ruwenberg 2001']; Zaključak 1(d), Pravosudna konferencija običajnog prava o međunarodnoj otmici djece od strane roditelja, Washington, D.C., 17-21. septembra 2000. godine [u tekstu 'Washington 2000']; vidi također Zaključak 4, Pravosudni seminar o međunarodnoj zaštiti djece, De Ruwenberg, Nizozemska, 3-6. juna 2000. godine [u tekstu 'De Ruwenberg 2000'].

¹⁰¹ Uključujući, između ostalog, De Ruwenberg 2001, De Ruwenberg 2000, Washington 2000, Pravosudnu konferenciju o obiteljskom pravu francuskog i engleskog govornog područja, Dartington Hall, Engleska, 4-7. juna 2001. godine; i III Britansko-njemačku konferenciju o obiteljskom pravu, Edinburg, Škotska, septembar 2000. Zaključci sa navedenih pravosudnih konferencija dostupni su na < http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=text.display&tid=21 >.

¹⁰² Zaključak 3.1, IV zasjedanje Posebnog odbora.

Naširoko se priznaje pozitivno iskustvo nekolicine zemalja koje su koncentrisale nadležnost u haškim slučajevima vraćanja na ograničeni broj sudova i sudaca.¹⁰³ Pozdravlja se daljnji napredak u ovom pravcu koji je već postignut u nekoliko zemalja,¹⁰⁴ a također i činjenica da se ovo pitanje razmatra i u drugim zemljama.¹⁰⁵ U nekoliko zemalja postoje posebni vidovi uređenja.¹⁰⁶ Naprimjer, nadležnost može biti ograničena na nivo višeg suda ili na specijalizirani sud za porodično pravo ili na neke druge specijalizirane sudove ili suce.¹⁰⁷

5.2 Ostali organizacijski aranžmani

U državama u kojim domaći pravosudni sistem ne dopušta koncentraciju nadležnosti, *osobito* je važno da se sucima zaduženim za haške slučajeve pruži odgovarajuća obuka i edukacija.¹⁰⁸ Sudačka obuka i edukacija su efikasna oruđa za pomoć sucima u razumijevanju Konvencije i shodno tome, kod donošenja odluka koje će što je više moguće biti u skladu sa ciljevima Konvencije.¹⁰⁹ Obuka i edukacija također mogu staviti naglasak na važna sredstva i oruđa koja im stoje na raspolaganju, kao što su Izvještaj Pérez-Vera i baza podataka o međunarodnoj otmici djece, a koja su od pomoći kod ujednačenog tumačenja Konvencije. Bez ovakve obuke se koherentno i ujednačeno tumačenje i primjena Konvencije mogu dovesti u pitanje.¹¹⁰

¹⁰³ Uređenje koje postoji u Engleskoj i Walesu, kojim je nadležnost koncentrirana na Visoki sud i ograničeni broj sudaca uključenih u vođenje haških slučajeva, predstavlja model efikasnosti. *Vidi* Velika Britanija (s 4). Australijski model, kojim se nadležnost koncentrira na jedan savezni sud, prikladna je za federalne države koje pokrivaju veliko geografsko područje. *Vidi* Washington 2000.

¹⁰⁴ U Saveznoj Republici Njemačkoj, 1. jula 1999. godine na snagu je stupila dopunjena verzija Akta o provedbi iz 1990. godine [Akt o provedbi iz 1999. godine]. Ovaj Akt je koncentrisao nadležnost za saslušanje haških slučajeva na 24 suda prvog stepena u Njemačkoj. *Id.* u članu 1 (kojim se donose amandmani na § 5 Akta o provedbi iz 1990. godine). Prije amandmana je nadležnost u prvom stupnju imalo više od 600 sudova. U martu 2002. godine, zakonom je u Francuskoj koncentrisana nadležnost za haške slučajeve vraćanja djetete na po jedan sud unutar svakog nadležnog Prizivnog suda. *Vidi* LOI no 2002-305 du 4 mars 2002 relative à l'autorité parentale (1), J.O. Numéro 54 du 5 Mars 2002 str. 4161.

¹⁰⁵ *Vidi* Zaključak 1, De Ruwenberg 2001.

¹⁰⁶ U Australiji, iako u skladu sa provedbenim zakonom postoji mogućnosti da mnogo različitih sudaca sudi u haškim slučajevima, praksa je ograničila broj sudova, te stoga pravni sistem tako dobro funkcioniše. Tamo gdje je to ustavom dozvoljeno, ovakvu bi praksu mogle usvojiti zemlje sa drugačijim zakonodavstvom gdje zakonom nije ograničena nadležnost.

¹⁰⁷ Kipar je modificirao svoj pravni sistem ograničivši nadležnost na svoja dva suda porodičnog prava; u Finskoj (2 31), Kini (Posebna upravna regija Hong-Konga) (s 6), Mađarskoj (član 3(2)) Uredba br. 7/1988 (VIII.1) Ministarstva pravde, Irskoj (s 7(1)), Mauricijusu (s 5(1)), Sri Lanci (s 9), Velikoj Britaniji (s 4) i Zimbabweu (s 6) samo jedan sud prvog stepena ima nadležnost u odlučivanju o haškim slučajevima.

¹⁰⁸ *Vidi* Zaključak 3.2, IV sjednice posebnog odbora; Zaključak 1, De Ruwenberg 2001.

¹⁰⁹ Neke države koje su osnovane na saveznom principu, npr. Sjedinjene Američke Države, mogu naići na ustavne probleme ako žele koncentrisati nadležnost, pa su stoga usmjerile svoje napore na obuku i edukaciju sudaca. Uzto, centralno izvršno tijelo u Sjedinjenim Američkim Državama rutinski dostavlja pakete informacija sucima koji vode haške slučajeve.

¹¹⁰ *Vidi, infra*, Poglavlje 10. *Vidi* Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlje 1.3.4 koje naznačava da u svakoj zemlji treba ohrabrivati publikaciju informacija o praksi i proceduri funkcionisanja Konvencije, uključujući, između ostalog, publiciranje informacija o pravosudnim procedurama i organizaciji sudova.

6. SAŽETAK: PRAVNI POSTUPCI

Kako bi se osiguralo hitno rješavanje haških zahtjeva za vraćanje djece u mjeri u kojoj je to kompatibilno sa domaćim zakonom, uključujući i pravično suđenje, odredbe provedbenog zakona mogu sadržavati:

- 6.1 Prethodni postupak: davanje ovlaštenja sucima u postupku ili drugim tijelima za pribavljanje informacija o lokaciji djece.
- 6.2 Privremene mjere: davanje širokih ovlasti sudovima za poduzimanje privremenih mjera.
- 6.3 Uspostavljanje hitnih postupaka uključujući odredbe kojima se ovlašćuju sudovi za davanje prednosti rješavanju haških slučajeva vraćanja djece ili koncentrisanje nadležnosti u ovim slučajevima na ograničeni broj sudova.
- 6.4 Vođenje slučaja: koliko je to ustavom dozvoljeno, utvrđuju se rokovi za donošenje odluka.
- 6.5 Pravila o dokazima:
  - 6.5.1. Dokazi o sadržaju stranog prava: uzimati u obzir postupak Konvencije koji se odnosi na strani zakon (članci 14. i 15.), a koja osigurava mehanizme za smanjenje mogućnosti odgode.
  - 6.5.2. Pismeni dokazi: uzimati u obzir odredbe Konvencije koje dopuštaju pismene dokaze država koje su podnijele zahtjev čime se eliminiše potreba za usmenim svjedočenjem; osim u izuzetnim slučajevima, veću pouzdanost valja pridavati pismenim dokazima i izjavama danim pod zakletvom, a manju pouzdanost usmenom svjedočenju; a u slučajevima gdje stvar zahtijeva usmeno svjedočenje (zbog suviše velikih proturječnosti u izjavama danim pod zakletvom ili garantnim pismima), usmeno svjedočenje valja vremenski ograničiti i usredotočiti na predmet.
  - 6.5.3. Lično pojavljivanje predlagatelja: razmatrati bi li zahtjev za ličnim pojavljivanjem predlagatelja na postupku prouzrokovao nepotrebnu odgodu kod razmatranja slučaja.
- 6.6 Ubrzanje žalbi: kada je to potrebno, ograničiti rok za podnošenje žalbe; točno odrediti sud i ograničiti broj instanci za podnošenje žalbi; i navesti koje posljedice može imati ulaganje žalbe na nalog za vraćanje djeteta (da li će nalog za vraćanje biti zamrznut dok se čeka na rješavanje žalbe?).
- 6.7 Izvršenje: razmotriti je li potrebno amandmanima dopuniti mehanizme za izvršenje naloga u domaćem sistemu (tj. uključujući i mehanizme nepoštivanja suda, novčanu ili zatvorsku kaznu, ovlaštenje za izdavanje naloga o otkrivanju mjesta na kojem se dijete nalazi, izdavanje naloga za traženje djeteta, proširenje uloge državnog tužioca); a u sistemima gdje su potrebni dodatni koraci za izvršenje, osigurati da je predlagatelj upoznat s potrebom provođenja zasebnog postupka izvršenja. U tu svrhu, važno je istaći potrebu da se nalog za vraćanje izvrši, tj. da se vraćanje doista i ostvari, a ne samo naredi.

6. PRAVNI POSTUPCI

Kao što je slučaj sa svim poglavljima Vodiča za uspješnu primjenu, i poglavlje o pravnom postupku nije zamišljeno kao sveobuhvatan vodič. U nastavku sa daju tek primjeri uspješne primjene i prakse koje nalazimo u provedbenim mjerama. Kao što smo primijetili, pravni sistemi država potpisnica ugovora se u znatnoj mjeri razlikuju, pa se stoga primjeri koje ćemo navesti mogu uzeti u obzir samo ako su prikladni, ili ustavom dopušteni u pojedinim državama potpisnica ugovorima.

6.1. Prethodni postupci

Kako bi se na samom početku minimalizirala odgoda u otkrivanju mjesta na kojem se dijete nalazi, a time i olakšalo pokretanje postupka za vraćanje djeteta, provedbeno zakonodavstvo može sadržavati odredbe koje sucima daju široke ovlasti kod utvrđivanja mjesta na kojem se dijete nalazi.¹¹¹ Zakonodavstvo može definirati ovlasti sudaca u postupku za izdavanje naredbe trećim osobama kako bi otkrile informaciju o mjestu gdje se dijete nalazi,¹¹² ili izdavanju naloga drugim tijelima kako bi se prikladno raspitala.¹¹³

6.2. Privremene mjere

Privremene mjere mogu odigrati vrlo važnu ulogu u uspješnom i brzom raspletu vraćanja djeteta po Haškoj konvenciji. U nekim će slučajevima biti neophodno da sudovi stanu u zaštitu dobrobiti djeteta prije donošenja konačne presude. U drugim slučajevima će da sudovi morati da spriječe bijeg roditelja sa djetetom van područja nadležnosti ili njegovo skrivanje na području nadležnosti. U tu svrhu, provedbeno zakonodavstvo može pružiti mogućnost da sudac izda nalog kojim će se spriječiti odvođenje djeteta kao način da se pobije zahtjev za vraćanje djeteta,¹¹⁴ ili da izda nalog za privremeno smještanje djeteta u zaštitno zadržavanje ako postoji opasnost da bi se dijete moglo odvesti van područja sudske nadležnosti ili skrivati na području nadležnost prije nego što sud izda nalog za njegovo vraćanje.¹¹⁵ Zakonodavstvo također može propisivati da relevantna tijela smiju zatražiti od suda izdavanje naloga za zadržavanje djeteta na području svoje teritorijalne nadležnosti¹¹⁶ ili nalog za smještanje djeteta pod zaštitno starateljstvo sa ciljem da se dijete zaštiti od zlostavljanja.¹¹⁷

---

¹¹¹ Međutim, u nekim državama potrebno je pronaći dijete prije nego se angažira određeni sud (Austrija). *Vidi također*, Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlje 10.4.

¹¹² Irska (s 36(1)) propisuje da kada "Sud ne raspolaže informacijom o mjestu na kojem se dijete nalazi, Sud može narediti svakoj osobi za koju je razložno misliti da bi mogla posjedovati relevantnu informaciju, da je otkrije Sudu."

¹¹³ Kanada: Quebec (s 10), propisuje da "[n]a prijedlog državnog tužitelja ili osobe koju je on odredio, sudac Višeg suda može izdati nalog kojim se zahtijeva da policija obavli neophodna ispitivanja u cilju otkrivanja mjesta gdje se dijete nalazi..."

¹¹⁴ Novi Zeland (Propis 25).

¹¹⁵ Nizozemska (1 13(4)).

¹¹⁶ Australija (propis 14), Irska (s 7).

¹¹⁷ Kanada: Quebec (s 10).

6.3 Najhitniji sudski postupci

Države potpisnice ugovora su obavezne da hitno rješavaju zahtjeva za vraćanje djeteta.¹¹⁸ Ova se obaveza također proteže i na žalbeni postupak.¹¹⁹ Krucijalni faktor u uspješnoj primjeni Konvencije je hitno rješavanje zahtjeva.¹²⁰

Posljednja rečenica iz člana 2. ove Konvencije precizira jednu posebnu provedbenu mjeru predviđenu za osiguranje ciljeva Konvencije, naime, da su države potpisnice ugovora dužne da primijene najhitnije, najuspješnije dostupne postupke u ostvarivanju ciljeva Konvencije.

Provedbeni zakoni mogu sadržavati nove odredbe za olakšanje hitnog procesuiranja haških zahtjeva od strane sudova. Zakoni, propisi, sudski poslovnik ili zakon o građanskom postupku nekoliko država, sadrže odredbe koje sudove ovlašćuju za davanje prioriteta haškim zahtjevima za vraćanje djeteta,¹²¹ poduzimanje svih potrebnih privremenih mjera,¹²² i za pokretanje hitnih postupaka.¹²³

U nekim državama postoji posebna odredba po kojoj se svi slučajevi iz ove Konvencije dodjeljuju posebno određenim sudovima kako bi se osiguralo da sve slučajeve vode suci koji su dovoljno upoznati sa odredbama Konvencije, ali i radi ubrzanja postupka.¹²⁴

6.4 Vođenje slučaja

Hitno donošenje odluka na osnovu Konvencije je prvenstveno u interesu djeteta.¹²⁵ Kako bi se osiguralo da se zahtjev za vraćanje djeteta hitno rješavaju i na prvostepenom i na žalbenom nivou, mogu biti potrebne neke praktične ili pravne mjere za striktno vođenje slučajeva.¹²⁶ Ove mjere mogu sadržavati, gdje je to ustavom dozvoljeno, zahtjev ili preporuku sudu pred kojim se vodi postupak i žalbenom sudu da odredi i ispoštuje rokove kojima se osigurava hitno odlučivanje o haškim molbama,¹²⁷ zahtjev da suci, kako na nivou sudskog, tako i žalbenog postupka, samostalno vode postupak za vraćanje djeteta, dajući haškim slučajevima vraćanja djece pravo prvenstva u redosljed suđenja.¹²⁸

¹¹⁸ Član 11.

¹¹⁹ Zaključak 3.3, IV zasjedanje Posebnog odbora.

¹²⁰ Nažalost, u nekim zemljama potrebni su mjeseci za rješavanje zahtjeva. U nekim slučajevima, osobito kada postoji i žalba, potrebne su i godine za rješavanje zahtjeva. To je u suprotnosti sa slovom i duhom Konvencije. *Vidi također* Izvještaj Lowe, *supra* note 39, Poglavlje 6.4.

¹²¹ *Vidi* Australiju (Propis 15(2)) koji nalaže da "sud mora, koliko je izvodivo, dati takav prioritet zahtjevu kojim će osigurati da se molba rješava onoliko brzo koliko to dopušta valjano razmatranje svakog od pitanja po ovoj zahtjevu."

¹²² Njemačka (s 6(2)), Kina (Posebna upravna jedinica Hong-Konga), Velika Britanija (s 5).

¹²³ Australija (Propis 15(4)), Italija (član 7(3)). Što se tiče Pravila suda i Pravila o sudskom postupku iz porodičnog prava Velike Britanije iz 1991, pravilo 6.10 glasi: "Saslušanje po prvom sudskom pozivu, po kojem je molba podnesena na osnovu odredaba Haške konvencije ili Europske konvencije, ne može se odložiti na razdoblje duže od 21 dan."

¹²⁴ *Vidi, supra*, Poglavlje 5.

¹²⁵ *Vidi* Zaključak 2, Washington 2000: "Hitno odlučivanje na osnovu odredaba Haške konvencije o otmici djece, u interesu je djece. Pravosudna tijela i na prvostepeni i žalbeni nivo imaju odgovornost da odlučno vode postupak u slučajevima povratka po Haškoj konvenciji. Prvostepeni i žalbeni sudovi moraju odrediti i ispoštovati rokove koji osiguravaju hitno presuđivanje haških zahtjeva." *Vidi također*, Zaključak 3, De Ruwenberg 2001.

¹²⁶ Na primjer, U Novom Zelandu odmah po podnošenju, zahtjev se dodjeljuje sucu kojeg je imenovao Glavnig sudac porodičnog suda. Ovaj sudac odgovoran je za sve aspekte vođenja slučaja uključujući smjernice o rokovima kojima se osigurava hitno rješavanje haških zahtjeva."

¹²⁷ Zaključak, 3.4, IV zasjedanje Posebnog odbora; Zaključak 3, De Ruwenberg 2001; *vidi također* Zaključak 2, Washington 2000.

¹²⁸ Zaključak 3.5, IV zasjedanje Posebnog odbora; Zaključak 3, De Ruwenberg 2001; *vidi također* Zaključak 2, Washington 2000.

6.5 Pravila dokazivanja

Pravila i praksa po pitanju dozvole za podnošenje dokaza i njihovog prihvaćanja, uključujući dokaze vještaka, moraju se primjenjivati u postupku vraćanja, pri čemu se mora imati u vidu potreba za brzinom i važnost ograničavanja ispitivanja na sporna pitanja koja su direktno relevantna za pitanje vraćanja djeteta.¹²⁹

6.5.1 Dokazi o sadržaju stranog prava

Član 14.: Pravosudno priznavanje zakona i odluka stranih sudova

Na osnovu Konvencije se odvođenje ili zadržavanje djeteta smatra nezakonitim kada ono predstavlja povredu prava na starateljstvo prema pravu zemlje u kojoj je dijete bilo stalno nastanjeno neposredno prije odvođenja ili zadržavanja. Kao posljedica ovog, nadležna tijela države kojoj je poslan zahtjev morat će uzeti u obzir to pravo kada odlučuju o tome treba li dijete vratiti ili ne. Svrha člana 14. je pojednostavljenje postupka dokazivanja sadržaja tog prava ili priznanja stranih odluka, čime se nadležnim tijelima omogućuje da hitno postupe u okviru postupka vraćanja djeteta. Provedbeni zakoni ponekad odražavaju član 14. tako što omogućuju sudovima da utvrde sadržaj stranog prava, ili pravosudne ili upravne odluke direktno, bez uticanja posebnim postupcima za dokazivanje sadržaja stranog prava ili za priznavanje stranih odluka, a koji bi se inače u drugim slučajevima primjenjivali.¹³⁰ Zakonodavstvo također može dopustiti da se odluke i utvrđenja tijela država potpisnica ugovora prihvate na sudu kao dokaz.¹³¹

Član 15.: Izjave o nezakonitom odvođenju

Član 15. omogućuje traženje izjave od tijela države u kojoj je mjesto uobičajenog boravišta djeteta o nezakonitoj prirodi odvođenja. Svrha člana 15. je da se pomogne pravosudnim ili upravnim tijelima kojima je molba upućena, u donošenju odluke u slučajevima gdje postoji nesigurnost o tome je li odvođenje ili zadržavanje djeteta bilo nezakonito po pravu države u kojoj dijete ima uobičajeno boravište.¹³²

U nekim domaćim pravnim sistemima nemoguće je donijeti "deklarativne presude" osim ako to nije izričito propisano provedbenim zakonodavstvom. Stoga su neke zemlje kroz provedbeno zakonodavstvo posebno omogućile da sudovi mogu donijeti takve deklarativne naloge.¹³³

Neke zemlje običajnog prava dozvolit će podnošenje *ex parte* zahtjeva za donošenje deklarativne odluke iz člana 15. Svrha Konvencije mogla bi se u velikoj mjeri onemogućiti, ako bi sud takvu odluku mogao donijeti samo nakon saslušanja koje uključuje i odbranu.

¹²⁹ Zaključak, 3.7, IV zasjedanje Posebnog odbora.

¹³⁰ Kanada: Ontario (s 45), Kina (Poseban upravna jedinica Hong-Konga) (s 9), Mauricijus (s 8(19)), Irska (s 5), Šri Lanka (s 15(2)).

¹³¹ Australija (Propis 29(3)), Irska (s 5), Velika Britanija (s 7).

¹³² *Vidi* Kinu (Posebna upravna jedinica Hong-Kong) (s 10), Irska (s 15(1)), Šri Lanka (s 16), Velika Britanija (s 8), Zimbabve (s 10).

¹³³ Finska (s 47). Zanimljivo je primijetiti da švicarsko centralno izvršno tijelo, Savezni ured pravde, može izdati deklaraciju u skladu sa kojom se odvođenje može smatrati nezakonitim ako se dogodio u suprotnosti sa švicarskim građanskim zakonom. Švicarsko centralno izvršno tijelo može jednako tako prihvatiti i deklaracije po članu 15. drugih centralnih izvršnih tijela i te deklaracije može prosljediti sudu. *Viti također*, Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlje 3.15.

6.5.2 Pismeni dokazi

*"Odgode u pravnom postupku glavni su uzrok teškoća u radu Konvencije. Treba uložiti sve moguće napore za ubrzanje ovakvih postupaka. Sudovi u jednom broju zemalja odlučuju o zahtjevima za vraćanje djeteta samo na osnovu zahtjeva i bilo kojih dokumenata ili pismenih izjava koje su stranke podnijele, bez uzimanja usmenih iskaza ili traženja ličnog prisustva stranke. Ovo služi bržem rješavanju slučaja. Odluka o povratku djeteta nije odluka o mjerodavnosti starateljstva."*¹³⁴

Konvencija ublažuje određena pravila o dokazima kao način ubrzanja postupka vraćanja djeteta. Član 30. Konvencije namijenjen je olakšavanju uvođenja pismenih dokaza, uključujući izjave date pod zakletvom. Shodno članu 30. svaki zahtjev podnesen centralnom izvršnom tijelu ili zahtjev podnesen sudu, zajedno sa svim priloženim dokumentima ili informacijama, prihvatljivi su na sudu. Države se ohrabruju da, tamo gdje je to potrebno, obezbijede da se takvim pismenim dokazima prida dužna težina u skladu sa nacionalnim pravilima podnošenja dokaza.

Haški slučajevi vraćanja djece mogu se presuditi u skraćenom postupku. Puni postupak koji uključuje izvođenje dokaza, neće biti ni potreban ni poželjan. Zakonodavstvo može omogućiti da dokazi u obliku izjava datih pod zakletvom, transkripta usmenih izjava ili pravnih stajališta države koja je podnijela zahtjev za vraćanje, budu prihvatljivi na sudu kao dokazi o činjenicama.¹³⁵ Pravila usvojena u nekoliko zakonodavstava omogućuju ekspeditivna saslušanja u tom smislu.¹³⁶

U jednom broju zemalja haški se postupci za vraćanje djeteta prvenstveno vode na osnovu pismenih podnesaka i dokaza. S ciljem ubrzanja postupaka, u nekim su zemljama razvijena pravila (često od strane pravosudnih tijela) koja definiraju i ograničavaju okolnosti pod kojima se prihvaća usmeni iskaz.¹³⁷ Usmeni iskaz neće nužno prouzrokovati nepotrebnu odgodu ako se postupak vodi pod striktnim sudačkim nadzorom.¹³⁸ Naprimjer, unutar nekog zakonodavstva postoji veća mogućnost da se dopusti usmeni iskaz ako postoje proturječnosti u pismenim dokazima koje su strane u postupku priložile, a koji se ne mogu razriješiti bez unakrsnog ispitivanja ili usmenog iskaza.¹³⁹ Općenito uzevši, ako je ovo slučaj, obje stranke trebaju dobiti priliku da ih se sasluša.

¹³⁴ Zaključak 7, II Zasedanje Posebnog odbora.

¹³⁵ Australijski Propis 29. omogućuje prihvatljivost zahtjeva, priloga i drugih dokumenata dostavljenih kao potkrijepljenje tog zahtjeva, kao dokaz činjenica navedenih u zahtjevu ili dokumentu. Uzto, izjave svjedoka date pod zakletvom izvan Australije prihvatljive su na sudu usprkos neprisustvovanju svjedoka unakrsnom ispitivanju.

¹³⁶ Irsko zakonodavstvo propisuje Pravila suda. "38.(1) Postupak po Dijelu II ili III ovog Akta bit će pokrenut po skraćenom postupku. (2) Pravila suda mogu omogućiti hitno uzimanje iskaza po zahtjevu u skladu sa Dijelom II ili III ovog Akta." *Vidi također* zakonodavstvo Velike Britanije: "10(1) Tijelo koje ima ovlast za donošenje pravila suda može propisati odredbu po kojoj ovaj dio Akta postaje pravovaljan ukoliko tijelo smatra da je to neophodno ili hitno."

¹³⁷ U praksi, sudovi u Australiji i Velikoj Britaniji postavili su presedane u organičavanju usmenog svjedočenja. *Vidi* Re E. (Maloljetnik) (Otmica djeteta) [1982] 1 FLR 135 (Žalbeni sud Engleske) [INCADAT navod: HC/E/Uke 121]; Re F. (Maloljetnik) (Otmica djeteta) [1992] 1 FLR 548 (Žalbeni sud Engleske) [INCADAT navod: HC/E/Uke 40]; Gsponer protiv Johnstona (1988) 12 Fam. LR 755 (Australijski Sud za obiteljsko pravo u Melbourneu) [INCADAT navod: HC/E/AU 255]. *Vidi* P. Beaumont i P. McElevy, *The Hague Convention on International Child Abduction* (Oxford University Press, 1999), na 257-8.

¹³⁸ Namjena ovog dijela Vodiča za uspješnu primjenu nije bavljenje članom 13. stavom 2. i saslušanjem djetetovih stajališta. *Vidi* Zaključak 3.8, IV zasjedanja Posebnog odbora ukazuje na to da "[p]ostoje znatne razlike u pristupu kod ispitivanja djeteta iz slučaja..."

¹³⁹ *Vidi* dopunjena Pravila suda (Škotska) iz 1994. godinr, Pog. 70 koje je stupilo na snagu 5. avgusta 1996. godine. Po dopunjenim pravilima, o zahtjevima na osnovu odredaba Konvencije će se od sada presuđivati isključivo na osnovu pisanih izjava datih pod zakletvom, kao dokaza. Usmeno će svjedočenje biti zatraženo samo u odnosu na specifično pitanje ako "se pokaže posebna svrha." Pravilo 70.6(5)(b). *Vidi* Beaumont i McElevy, *supra* bilješka 137., na 184.

U nekim zakonodavstvima gdje Konvencija uspješno funkcionira, pretresi se mogu zasnivati na pismenim izjavama datim pod zakletvom kao glavnim dokazom u većini slučajeva i izvoditi bez usmenog svjedočenja, osobito vještaka. Kod usmenog iskaza, pogotovo ako postoji nepomirljivo proturječnost u pismenim dokazima datim pod zakletvom po ključnom pitanju, iskaz se usko fokusira na bitne stvari i vremenski se ograničava. U drugim državama ne postoje posebna pravila. U mnogim sistemima, sudac koji sam vodi slučaj postupa u određenoj mjeri po vlastitom nahođenju (diskrecijska ocjena).¹⁴⁰

Što se tiče stručnih dokaza, po procedurama Konvencije dozvoljeni su dokazi o sadržaju prava država koje su podnijele zahtjev za vraćanje (član 14.), čime se eliminira potreba za davanjem usmenog iskaza po tom pitanju. Potreba za nalazom i mišljenjem vještaka mora se preispitati u okviru Konvencije i u svjetlu potrebe za hitnim djelovanjem.

6.5.3 Lično pojavljivanje predlagatelja

Zbog međunarodnog karaktera slučajeva iz ove Konvencije i geografskih udaljenosti, zahtjev nekih zemalja da se podnositelj zahtjeva lično pojavi na sudu u državi kojoj je molba upućena može prouzrokovati odgode sudskog postupka i velike troškove podnosiocu zahtjeva.¹⁴¹ Uvjet za ličnim pojavljivanjem predlagatelja na sudu može, u nekim slučajevima, učiniti da pravna sredstva Konvencije postanu nedostupna. U mnogim slučajevima oba roditelja ne moraju fizički prisustvovati raspravi o povratku djeteta, već "napušteni" roditelj može biti pravno zastupan kako bi se osiguralo da se u potpunosti razmotre sva relevantna pitanja.

Sudski se postupak može olakšati ako se kao dokaz koristi izjava predlagatelja data pod zakletvom koji je u inozemstvu. U takvim slučajevima, važno je da se na osnovu te izjave pod zakletvom ne izvuku za predlagatelja nepovoljni zaključci pošto neće biti prisutan na unakrsnom ispitivanju u vezi sa svojom izjavom datom pod zakletvom koja se razmatra kao dokaz.¹⁴² U tu svrhu, u nekim pravosudnim sistemima postoje sudska pravila koja dopuštaju da se podnositelj zahtjeva unakrsno ispita u svojoj zemlji, s tim da se zapisnik sa ispitivanja dostavi državi kojoj je upućena molba kako bi se upotrijebio u sudskoj raspravi o zahtjevu za vraćanje djeteta.¹⁴³

6.6 Ubrzanje žalbenog postupka

Iskustvo je pokazalo da žalbeni postupak u haškim slučajevima može prouzrokovati duge odgode prije donošenja konačne presude po datoj stvari. Ovo se može dogoditi čak i ako je prvostepeni sud brzo donio odluku. Zahtjev iz Konvencije za hitnim sudskim postupkom također se primjenjuje i u žalbenom postupku.¹⁴⁴ Postoji razlika između sistema koji omogućavaju pravovremeno i razumno razmatranje žalbe i onih u kojima osobe koje su odvele dijete koje se treba vratiti po Konvenciji, mogu lako zloupotrijebiti žalbeni sud. Ovo očito nije spojivo sa ciljevima Konvencije.

¹⁴⁰ Vidi Preliminarni dokument br. 5 dostavljen Posebnom odboru od marta 2001., *Popis predmeta pokrenutih i preporuka danih u odgovoru na Upitnik po pitanju praktičnog djelovanja Haške konvencije od 25. oktobra 1980. godine o građanskopravnim aspektima otmice djece, 2001. Posebno odbor*, na str. 15-20. kaže se da se suda pojedincu, koji sudi slučaj, mora dati sloboda da po vlastitom nahođenju odlučuje o potrebi za davanjem usmenog iskaza, pod uvjetom da sudac ne ugrozi potrebni tempo vođenja postupka.

¹⁴¹ U Australiji (Pravilo 29(1) (b)) i Kanadi prisustvo podnositelja zahtjeva nije potrebno. U Škotskoj, na primjer, moguće je da se o slučajevima iz Konvencije odlučuje samo na osnovu izjava datih pod zakletvom. (Dopunjena pravila Vrhovnog suda (Škotska) 1994, Pog. 70). U vezi sa tim, treba priznati razliku u teškoćama koje se javljaju kod interkontinentalnih otmica i relativno lokalnih otmica (npr. između Francuske i Njemačke).

¹⁴² Vidi Australija (Pravilo 29(2) (b)).

¹⁴³ Vidi Manitoba Court of Queen's Bench Rule 34.07 (Kanada). Druga zakonodavstva mogu dopuštati usmeno svjedočenje putem video-konferencije u slučajevima gdje roditelj nije u stanju putovati ili si to ne može priuštiti.

¹⁴⁴ Zaključak 3.3, IV zasjedanje Posebnog odbora.

Odredbе kojima se ohrabruje hitnost u žalbenom postupku mogu sadržavati vremensko ograničenje za podnošenje žalbe na nepovoljnu odluku,¹⁴⁵ traženje dozvole za žalbu¹⁴⁶ i preciziranje suda ili ograničavanje broja sudova kojima se žalbe mogu podnijeti.

Države potpisnice ugovora također trebaju osigurati postojanje provedbenih mjera za žurno izvršenje naloga za vraćanje djeteta, čak i onda ako je pokrenut žalbeni postupak, izuzev ako nije dopuštena odgoda izvršenja naloga.¹⁴⁷ Na ovaj se način može obeshrabriti zloupotreba žalbenog postupka u svrhu odgađanja vraćanja djeteta.

6.7 Izvršenje

Odgode izvršenja sudskog naloga za vraćanje ili njihovo neprovođenje u nekim državama potpisnicama ugovora predstavljaju povod za ozbiljnu zabrinutost.¹⁴⁸ Problemi se obično pojave kod izdavanja naloga za vraćanje koji ne sadrži odredbu, ili je ona neadekvatna, za njegovo provođenje u praksi. Preporučuje se državama potpisnicama ugovora da osiguraju u svojim domaćim sistemima jednostavne i efikasne mehanizme za izvršenje naloga za vraćanje djeteta¹⁴⁹ ili da ih omoguće putem provedbenih zakona. U tu svrhu, važno je priznati neophodnost izvršenja naloga, tj. da do vraćanja doista i dođe, a ne samo da se izda nalog za vraćanje.

U pravnim sistemima nekoliko država uspostavljeni su postupci kojima se osigurava brzo i efikasno izvršenje naloga za vraćanje nakon što oni postanu konačni i bezuvjetni (tj. nije moguće podnošenje nove žalbe ili je rok za žalbu istekao).¹⁵⁰

U praksi, sudovi u jednom broju pravnih sistema, po izdavanju naloga, podrobno navode način na koji se vraćanje mora ostvariti.¹⁵¹ Kod pripreme sudaca za vršenje njihovih dužnosti, države bi trebale naglasiti važnost da sudac u postupku jasno sroči nalog koji se odnosi na praktične strane vraćanja djeteta (npr. navođenjem tačnog datuma i vremena vraćanja).¹⁵² U tu svrhu neki sudovi koji provode Konvenciju očekuju da strana koja traži vraćanje djeteta poduzme neke korake kako bi se minimalizirale posljedice po dijete.¹⁵³

Sudovi također mogu osigurati aranžmane kojim će se otmičar spriječiti da pobjegne sa djetetom u periodu između vremena izdavanja naloga i datuma određenog za vraćanje. Druge kaznene mjere za koje služe za prevenciju kod neizvršenja vraćanja djeteta uključuju kazne za nepoštivanje suda, novčane kazne¹⁵⁴ ili zatvorsku kaznu.¹⁵⁵ Također je moguće proširiti ulogu državnog/javnog tužitelja kako bi omogućio koordinaciju sa ostalim organizacijama¹⁵⁶ ili ovlastio pokretanje postupka za lociranje djeteta ili ispunjenje odluke o vraćanju.¹⁵⁷ Države potpisnice ugovora mogu pribjeći

¹⁴⁵ U Velikoj se Britaniji žalbe također moraju podnijeti u roku od 14 dana od odluke suda prvog stepena. Rješavanje žalbi je ubrzano. Konačno odlučivanje o žalbi iz ove Konvencije može se zakazati u roku od sedam dana nakon podnošenja iste, osobito ako je izdan nalog za trenutni povratak.

¹⁴⁶ U sistemima u kojima je potrebno dopuštenje za žalbu, žalbe se u ranoj fazi rješavaju kroz "filter". Postupak filtriranja može ubrzati slučajeve u kojima je utemeljenost žalbe slaba.

¹⁴⁷ Njemačka (s 8(1)), Finska (ss 43-46). *Vidi* Italija (član 7(4)): "Sudski nalog će biti trenutno izvršiv, a na njega se dalje može uložiti žalba na žalbenom sudu. Podnošenje žalbe neće odgoditi izvršenje naloga."

¹⁴⁸ Zaključak 3.9, IV sjednica Posebnog odbora.

¹⁴⁹ *Vidi* Zaključak 4, Washington 2000. *Vidi*, na primjer, Island (Član 16).

¹⁵⁰ *Vidi* Finska (s 46), Italija (član 7(4)), Sjedinjene Američke Države (§§ 11601 et. seq.).

¹⁵¹ *Vidi* Zaključak 3.10, IV zasjedanja Posebnog odbora koje propisuje da «sudovima treba omogućiti da pri izdavanju naloga uvrste odredbe kojima se osigurava da će nalog dovesti do efikasnog povratka djeteta bez odgode.»

¹⁵² *Vidi* Australija, (Propis 20(1)).

¹⁵³ *Vidi* parnicu Thomson protiv Thomsona na Vrhovnom sudu Kanade, [1994] 3 S.C.R. 551 [INCADAT navod: HC/E/CA 11]. Podnositelja zahtjeva treba pitati je li on/ona spreman da poduzme neke radnje kako bi se olakšao povratak.

¹⁵⁴ Švedska (s 18).

¹⁵⁵ *Vidi* Kanada, Irsku, Velika Britanija i Sjedinjene Američke Države.

¹⁵⁶ Italija (član 7(5)).

¹⁵⁷ *Vidi* Nizozemska (s 9(1)), Sjedinjene Države (UCCJEA s 315).

korištenju i drugih sredstava kao što su tijela za provođenje zakona ili privatne agencije kako bi se olakšalo vraćanje djeteta.¹⁵⁸

U sistemima sa drukčijom nadležnosti, vraćanje je izvedivo pod prijetnjom kazne prisilnog izvršenja, nalogom za prisilnim pritvorom ili ovlaštenjem za upotrebu sile.¹⁵⁹ Po nekim zakonodavstvima sud može izdati nalog za privođenje ili zadržavanje djeteta.¹⁶⁰

U pravnim sistemima, gdje se od predlagatelja traži da poduzme korake kako bi se odluka izvršila¹⁶¹ i/ili kako bi se naložile neke posebne mjere izvršenja,¹⁶² preporučuje se da podnositelj zahtjeva bude upoznat sa ovim dodatnim uvjetima. Države se ohrabruju izbjegavati odgađanje izvršenja naloga za vraćanje.¹⁶³

---

¹⁵⁸ Na primjer u Manitobi, (Kanada) *Child Find Manitoba* pomaže na način da djeluje kao posrednik između roditelja otmičara i podnositelja zahtjeva kako bi se organizirao tačan datum povratka.

¹⁵⁹ Njemačka (ANCJ s 33 i SorgeRÜbkAG s 8).

¹⁶⁰ Australija (Propis 14), Kanada: Quebec (s 10), Irska (s 37), Novi Zeland (Propis 26(1)), Švedska (s 19).

¹⁶¹ *Vidi Vodič za uspješnu primjenu, Dio I; Poglavlje 3.16* navodi da "u nekim zemljama nako što je nalog izdat, podnositelj zahtjeva treba pokrenuti ostale pravne postupke kako bi se isti izvršio. Mnoge zemlje koje su uputile molbu za povratak nisu svjesne potrebe za ovim dodatnim korakom zbog nedovoljnih informacija od strane zemlje kojoj je molba upućena." U nekim se zemljama od podnositelja zahtjeva traži da odluku predoči sudskom izvršitelju ili samoj policiji, dok u drugim ovu odgovornost preuzima sud.

¹⁶² U Njemačkoj, na primjer, svaka pojedinačna mjera izvršenja mora biti navedena u sudskoj odluci. Ako se, kao posljedica toga, ne ispoštuje nalog, sud za izvršenje mora izdati naredbu za izvršenje mjere.

¹⁶³ Tamo, gdje to nacionalni zakon dopušta, izricanje tačno određene mjere za slučaj nepoštivanja sudske odluke mogao bi, na primjer, biti uvršten u izvorni nalog za povratak kao mjera predostrožnosti.

7. SAŽETAK: PRAVNA POMOĆ I PODRŠKA

- 7.1 U državama gdje ne postoji rezerva prema članu 26. stav 3., provedbenim bi mjerama trebalo osigurati dostupnost pravnog savjeta. Države koje su donijele takvu rezervu, mogu ohrabrivati privatne advokate u pružaju usluga nezavisnog, privatnog zastupanja dotičnim podnositeljima zahtjeva uz umanjen honorar ili na dobrovoljnoj osnovi. Bez obzira na rezerve prema članu 26. stav 3., provedbene mjere bi trebale omogućiti blagovremen i efikasan pristup sudu ili upravnom tijelu.
- 7.2 Svaka država trebala bi dostaviti jasna objašnjenja svog pravnog i upravnog postupka, organizacije pravne pomoći i smjernica o podobnosti. O ovim informacijama bi trebalo obavijestiti centralna izvršna tijela drugih država potpisnica ugovora i objaviti ih na Internet-stranicama.
- 7.3 Pitanje troškova se također može obuhvatiti provedbenim mjerama.

7. SAŽETAK: PRAVNA POMOĆ I PODRŠKA

Bilo bi idealno kada bi svi podnositelji Haškog zahtjeva imali mogućnost pravnog zastupanja od strane povoljnog, iskusnog i upućenog pravnog savjetnika.¹⁶⁴ Dostupnost odgovarajuće pravne pomoći, savjeta i zastupanja, osnovni je faktor omogućavanja brzog sudskog postupka. Financiranje ili drugi elementi praktične organizacije, kao što je neposredno pravno zastupanje, omogućiti će strankama gotov pristup sudu i brzo i efikasno angažovanje u sudskom postupku. Stanje u državama gdje predlagatelj za izdavanje naloga o povratku nema efikasnog načina za podnošenje svog zahtjeva sudovima, predstavlja ozbiljnu prepreku brzom i efikasnom funkcionisanju Konvencije. Takve se države potiču da pojačaju svoje napore u osiguravanju advokata ili pravnih savjetnika kako bi se izbjegla ozbiljna pristrasnost u odnosu na interese djece uključene u slučaj.¹⁶⁵

7.1 Rezerve na pravnu pomoć

Prema članu 26. stav 2. Konvencije, centralna izvršna tijela i druge javne službe država potpisnica ugovora predlagatelja ne mogu teretiti na osnovu zahtjeva podnesenog na osnovu Konvencije, uključujući troškove sudskog postupka ili, tamo gdje je to slučaj, troškove koji proizlaze iz angažmana pravnik ili pravnih savjetnika. Stavljanjem rezerve na član 26. stav 3. država potpisnica ugovora se može izjasniti da nije obavezna pokriti bilo kakve troškove nastale angažmanom advokata ili sudskim postupkom, izuzev u mjeri u kojoj je uobičajeno da se takvi troškovi pokrivaju njenim sistemom pravne pomoći i savjeta.

U državama potpisnicama ugovora, gdje na raspolaganju ne postoji sveobuhvatan sistem pravne pomoći, rezerve na član 26. stav 3. Konvencije mogu negativno uticati na provođenje Konvencije ako se ne primjene druga sredstva pomoći za podnositelje zahtjeva, u slučaju kada je visina njihovih prihoda prepreka za angažiranje advokata.¹⁶⁶ U nekim se državama poduzimaju naponi za angažiranje pravnik putem općinskih odvjetničkih komora za pružanje besplatne (*pro bono*) pravne pomoći ili pravne pomoći za umanjene honorare u haškim slučajevima vraćanja kako bi se nadomjestio nedostatak pravne pomoći.

Pretpostavka je da vlasti zemalja koje nisu stavile rezervu na član 26. stav 3., neće naplaćivati troškove nastale u vezi sa haškim zahtjevima. U tim zemljama gdje se imenuje advokat za zastupanje predlagatelja, troškove trebaju snositi same države potpisnice ugovora.¹⁶⁷

¹⁶⁴ Vidi Zaključak 7. sa Washingtonske konferencije iz 2000. koji glasi: "Napuštenim roditeljima koji zahtijevaju vraćanje djeteta na osnovu odredaba Haške konvencije o otmici djece, potreban je brz i učinkovit pristup sudovima. Nedostatak pravne zastupljenosti je ozbiljna prepreka uticaju pravnih sredstava iz Haške konvencije. Kako bi se ova prepreka prevladala, ostavljenom roditelju treba hitno pružiti iskusnog pravnog zastupnika, gdje je to moguće, o trošku zemlje kojoj je molba upućena."

¹⁶⁵ Zaključak, IV zasjedanje Posebnog odbora.

¹⁶⁶ Zaključak sa I i II zasjedanja Posebnog odbora glasi: "26(3)... zemlje koje imaju velike teritorije ili su bez sistema pravne pomoći ili imaju teritorijalno nejedinstveni sistem pravne pomoći, iskusile su ili će u budućnosti iskusiti teškoće u pružanju pravnog zastupanja podnositeljima zahtjeva koji ne mogu snositi troškove pravnog spora. Posebni odbor ohrabruje takve države da pojačaju svoje napore u angažiranju advokata ili savjetnika kako bi se izbjegle ozbiljne predrasude u odnosu na interes djeteta iz tog slučaja."

¹⁶⁷ Počevši od juna 2003. godine, sljedeće države ugovornice nisu stavile rezervu na član 26. stav 3.: Argentina, Australija, Austrija, Bahami, Belgija, Bosna i Hercegovina, Brazil, Burkina Faso, Kanada (Manitoba), Čile, Kina (Posebna Upravna Regija Makao), Kolumbija, Kostarika, Hrvatska, Cipar, Ekvador, Fidži, Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija, Gruzija, Mađarska, Irska, Italija, Latvija, Malta, Meksiko, Nikaragva, Paragvaj, Peru, Portugal, Rumunjska, Slovenija, Španjolska, Švicarska, Tajland, Trinidad i Tobago, Turkmenistan, Urugvaj i Jugoslavija (Federalna Republika).

Neke su države potpisnice ugovora stavile rezervu na član 26. stav 3., ali su u praksi uspostavile sistem koji podnositeljima zahtjeva pruža besplatnu pravnu pomoć ili pravnu pomoć uz niže honorare. U tim sistemima, podnositeljima zahtjeva može se omogućiti kvalitetno pravno zastupanje od strane odbora iskusnih pravnika bez naplate troškova.¹⁶⁸

7.2 Pružanje pravne pomoći i savjeta

Provedbene mjere u državama koje nisu stavile rezervu na član 26. stav 3.,¹⁶⁹ kao i u državama koje su stavile rezervu,¹⁷⁰ mogu posebno uključivati obavezu po Konvenciji kojom troškovi nastali u sudskom postupku na osnovu ove Konvencije potpadaju pod domaći sistem pravne pomoći.¹⁷¹ Međutim, za efikasno provođenje Konvencije mogu biti potrebne i neke modifikacije. U tu svrhu, neke države su eliminirale primjenu testa mogućnosti/zasluga koji se mogu koristiti u drugim područjima kako bi se odredila podobnost za dobivanje pravne pomoći a koja predstavlja nepotreban gubitak vremena.¹⁷²

Bez obzira na to, je li neka država potpisnica ugovora ili nije iskazala rezervu na član 26. stav 3., provedbenim mjerama se može urediti da centralno izvršno tijelo zastupa podnositelja haške zahtjeva bez naplate troškova.¹⁷³ Bez obzira na rezervu, jedan broj država pruža podnositeljima haških zahtjeva za vraćanje besplatno pravno zastupanje od strane državnog tužitelja regije u kojoj dijete živi.¹⁷⁴ Druge države koje su donijele rezervu na član 26. pružaju besplatnu pravnu pomoć onim podnositeljima zahtjeva koji u svojoj matičnoj državi udovoljavaju kriterijima za sticanje prava na pravnu pomoć.¹⁷⁵ Neke države čak pružaju besplatnu pravnu pomoć u slučajevima gdje se zahtjevi za vraćanje djece upućuju u inozemstvo.¹⁷⁶

¹⁶⁸ Britansko zakonodavstvo pruža besplatno pravno zastupanje u slučajevima iz Konvencije i neposredno zastupanje od strane privatnih advokata. Na Novom Zelandu honorare i troškove advokata u zastupanju podnositelja zahtjeva plaća Kruna preko Obiteljskog suda. U Sjedinjenim Američkim Državama poduzimaju se napori da se pomogne podnositeljima zahtjeva u nalaženju besplatne pravne pomoći na dobrovoljnoj bazi ili po umanjenim honorarima.

¹⁶⁹ *Vidi, supra* bilješku 167. Na primjer, Irski zakon o građanskoj pravnoj pomoći iz 1995. godine (s 28(5)) jamči pomoć podnositeljima zahtjeva po Haškoj konvenciji ako su centralna izvršna tijela obvezna pružiti pravnu pomoć.

¹⁷⁰ Od juna 2003. sljedeće su države ugovornice stavile ogradu na član 26. stav 3.: Bjelorusija, Belize, Kanada (osim Manitobe), Kina (Posebna upravna jedinica Hong-Konga), Češka Republika, Danska, El Salvador, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Gvatemala, Honduras, Island, Izrael, Luksemburg, Mauricijus, Moldavska Republika, Monako, Nizozemska, Novi Zeland, Norveška, Panama, Poljska, Saint Kitts and Nevis, Slovačka, Južna Afrika, Velika Britanija (s 11), Zimbabve (s 3) i Kanada: [Alberta (s 3), Britanska Kolumbija (s 4), New Brunswick (s 3), Newfoundland (s 3), Nova Scotia (s 4), Sjeverozapadne teritorije (s 5), Ontario (s 3), Quebec (s 37), Saskatchewan (s 5), Yukon (s 2)].

¹⁷¹ Njemačka (s 13), Nizozemska (s 16). Novozelandski provedbeni zakon omogućuje pravnu pomoć i zastupanje u slučaju haških zahtjeva na način da za podnositelja zahtjeva, koji nema pravnog zastupnika da traže povratak svog djeteta otegot na Novi Zeland, zahtijevaju pravnog zastupnika (s 23). *Vidi* praksu Velike Britanije.

¹⁷² Na primjer Velika Britanija i Irska.

¹⁷³ Nizozemska (ss 5(1)). U Australiji ova pomoć može uključivati financiranje svih troškova koji se odnose na molbu i sudski postupak, kao što su prevođenje i specijalistički izvještaji. U kanadskoj pokrajini Manitoba nije stavljena ograda na član 26. stav 3. i podnositelje zahtjeva mogu zastupati centralna izvršna tijela (Kraljevski odvjetnik na Sudu obiteljskog prava). *Vidi* Dio 3 Australijskog pravilnika. *Vidi također* Čile, Češka Republika.

¹⁷⁴ Francuska, Grčka, Nizozemska. U Francuskoj, centralno izvršno tijelo može izdati upute Republičkom tužitelju koji na sudu može postupati u ime podnositelja zahtjeva, u bliskoj vezi sa centralnim izvršnim tijelom.

¹⁷⁵ Kanada: Alberta, Britanska Kolumbija, Quebec.

¹⁷⁶ Austrija, Švedska.

Bilo bi vrlo korisno kada bi sve države potpisnice ugovora pružile stranim podnositeljima zahtjeva informacije o pravnoj pomoći, upravnim postupcima i sporazumima o pravnoj pomoći i kriterijima podobnosti za istu. Informacije o načinu na koji se pravna pomoć može zatražiti trebaju biti dostupne na Internet stranicama centralnog izvršnog tijela ili dostupne telefaksom na zahtjev.¹⁷⁷

7.3 Troškovi

Provedbene mjere mogu također posebno uključivati mogućnost po Konvenciji za prebacivanje dugovanja na način da, kada se izda nalog za vraćanje djeteta, sud može narediti da protupredlagatelj plati potrebne troškove uključujući pravne honorare, troškove suda i putne troškove,¹⁷⁸ osim ako protupredlagatelj jasno ne dokaže da bi ovo bilo neprimjereno.¹⁷⁹

---

¹⁷⁷ *Vidi* Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlje 4.13. Bilo bi korisno naznačiti je li u slučaju žalbe potrebno podnijeti novi zahtjev za pravnu pomoć. *Vidi* Italija.

¹⁷⁸ Član 26. stav 4.

¹⁷⁹ Sjedinjene Američke Države (§ 11607). Po Članu 700. novog Zakona o građanskom postupku, francuski suci imaju neotuđivo pravo da troškove građanske parnice pripišu stranki koja je izgubila spor.

8. SAŽETAK: POMOĆ PRI TUMAČENJU KONVENCIJE

U ujednačenom tumačenju i primjeni Konvencije nužan je međunarodni pristup. Kod pripreme nacrtu provedbenih zakona ohrabruje se upotreba dopunskih materijala za pojašnjenje kao pomoć u tumačenju. U tu svrhu ohrabruje se upotreba sljedećih dopunskih materijala:

- 8.1 Eksplanatorni izvještaj Konvencije (Izvještaj Pérez-Vera). Također bi bilo korisno da se uvrste i upućivanja na Eksplanatorni izvještaj u provedbenim zakonima i mjerama.
- 8.2 Međunarodno pravosuđe.
- 8.3 Izvještaji sa sastanaka Posebnog odbora.
- 8.4 Naučni radovi.

8. POMOĆ PRI TUMAČENJU

Član 31. *Bečke konvencije o pravu međunarodnih ugovora* propisuje da će se neki međunarodni ugovor tumačiti u dobroj vjeri i u skladu sa uobičajenim značenjem koje se pridaje odredbama međunarodnih ugovora u njihovom kontekstu i u svjetlu njihove svrhe i cilja.¹⁸⁰ Član 32. iste Konvencije propisuje da se u određenim okolnostima može pribjeći dopunskim sredstvima radi potvrde značenja koje proizlazi iz člana 31., uključujući pripremne radove (*travaux préparatoires*).¹⁸¹ Svaki naredni ugovor ili praksa koja uspostavlja ugovor između stranaka čine dio "konteksta" ugovora kada je u pitanju tumačenje.¹⁸²

8.1 Eksplanatorni izvještaj Konvencije: Izvještaj Pérez-Vera

Travaux préparatoires ili pripremni radovi međunarodnih ugovora su važna pomoć u postupku tumačenja.¹⁸³ Oni su posebno važno sredstvo za kreiranje provedbenih zakona i mjera. U tom smislu, naglašava se važnost Izvještaja Pérez-Vera¹⁸⁴ kao pomagala u dosljednom tumačenju i razumijevanju Konvencije iz 1980. godine.¹⁸⁵ Primarna svrha Izvještaja Pérez-Vera je objašnjenje ciljeva odredbi ove Konvencije.

U kontekstu sličnih međunarodnih ugovora ponekad se usvaja običaj da se u provedbenim zakonima naznače reference za pomoć u tumačenju. Takav se stav obično može uzeti u obzir pri izradi nacrtu provedbenih zakona i mjera za Konvenciju iz 1980. godine.¹⁸⁶

8.2 Međunarodno pravosuđe

Međunarodni instrumenti kao što je Konvencija iz 1980. godine predstavljaju značajan izazov u smislu njihovog ujednačenog tumačenja. Konvencija funkcionira u širokom spektru pravnih sistema sa različitim pravnim tradicijama i raznovrsnim pristupima pravnoj praksi i postupcima. Minimum koji zahtjeva ideal ujednačenosti rješenja je da sudovi i ostala tijela vlasti koji su odgovorni za provođenje Konvencije imaju gotov pristup pouzdanim informacijama o tome što se događa u drugim državama potpisnicama ugovora. Baza podataka o međunarodnoj otmici djece (INCADAT) stvorena je s ciljem da se zadovolji ova potreba.¹⁸⁷

Za ujednačeno tumačenje i primjenu Konvencije potreban je međunarodni pristup. U tom smislu, bilo bi korisno da provedbeni zakoni omogućе pravosudnu analizu međunarodnih slučajeva ili studija i naučnih radova.¹⁸⁸

¹⁸⁰ Međunarodni sud pravde drži da principi utjelovljeni u članovima 31. i 32. Bečke konvencije odražavaju običajno međunarodno pravo (Libija protiv Čada, Izvještaji Međunarodnog suda pravde (1994), str. 4, stav 41.). *Vidi* također slučaj *Beagle Channel*, Her Majesty's Stationary Office, 1977, str. 7; 52 ILR, str. 93; slučaj *La Bretagne*, 82 ILR, str. 590, 612; slučaj *Golder*, Europski sud za ljudska prava, Serija A, Br. 102, stav 114; 75 ILR, str. 438, 482-83. *Vidi* M. Shaw, *International Law* (Cambridge University Press, 1997), na str. 633.

¹⁸¹ Član 32. Bečke konvencije propisuje da "se može pribjeći dopunskim sredstvima tumačenja uključujući pripremni rad sporazuma i okolnosti njegovog sklapanja kako bi se potvrdio smisao koji proizlazi iz primjene Člana 31., ili odredio smisao kada tumačenje po Članu 31: (a) ostavlja prostora dvosmislenosti ili nejasnoći, ili (b) dovodi do rezultata koji je očigledno apsurdan ili nelogičan."

¹⁸² *Vidi* Član 31. Bečke konvencije.

¹⁸³ Aust, *supra* note 41., na 197.

¹⁸⁴ Elisa Pérez-Vera, *Eksplanatorni izvještaj* o Konvenciji o otmici djece, sa III zasjedanja Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu: Actes et Documents de la Quatorzième Session 426 (1982).

¹⁸⁵ Zaključak 4.2, IV zasjedanje Posebnog odbora. Izvještaj Pérez-Vera je dostupan na engleskom, francuskom i španskom jeziku na < <http://hcch.e-vision.nl/upload/expl28.pdf> >.

¹⁸⁶ *Vidi* *Australijski Akt o tumačenju zakona* 1901 (Pogl.) na s 15AB. U Austriji Izvještaj Pérez-Vera je priložen uz provedbene mjere.

¹⁸⁷ *Vidi* Poglavlje 10. Suci, centralna izvršna tijela, advokati, naučnici i druge zainteresirane osobe imaju mogućnost besplatnog pristupa online bazi podataka (dostupnoj na <http://www.incadat.com>).

¹⁸⁸ Mnoge sudske odluke donesene na osnovu odredbi Konvencije sadrže reference na Izvještaj Pérez-Vera kao pomoćno sredstvo u tumačenju. *Vidi, inter alia*, slučaj *De L. protiv Generalnog direktora Komunalne službe Novog Južnog Welsa* sa

8.3 Izvještaji sa sastanaka Posebnog odbora

Kao pomoć u tumačenju može se pribjeći korištenju izvještaja sa zasjedanja Posebnog odbora koje je održala Haška konferencija radi analize funkcionisanja Konvencije. Zaključci i Preporuke sa četiri zasjedanja Posebnog odbora dostupni su na Internet-stranici Haške konferencije¹⁸⁹ i nalaze se u Dodatku 1. Vodiča za uspješnu primjenu, Dio I.

8.4 Znanstveni radovi

Na Internet stranicama Haške konferencije također je dostupna opširna bibliografija koja sadrži informacije o knjigama, člancima i konferencijskim dokumentima, kao i linkove za druge nacionalne Internet stranice o otmici djece sa sličnim bibliografskim popisima.¹⁹⁰

Visokog suda Australije (1996) FLC 92-706 [INCADAT navod: HC/E/AU 93]; slučajevi Vrhovnog suda Kanade Thompson protiv Thompsona, [1994], 3 S.C.R. 551 na 577-578 [INCADAT navod: HC/E/CA 11], i W. (V.) protiv S.(D.) (1996) 2S.C.R. 108 [INCADAT navod: HC/E/CA 12]; slučaj sa Vrhovnog suda Njemačke BGHF 145, 97 ff. (Entscheidungen des Bundesgerichtshofs) u Zivilsachen vol. 145 str. 97 ss. (16.08.2000); slučaj sa United Kingdom's House of Lords u Re H (Malodobnik) (Otmica: Prava na starateljstvo) [2000]; 2 WLR 337; [2000]; 2 All ER 1 [INCADAT navod: HC/E/UKe 268] (koji se oslanja na čitav niz različitih sredstava za pomoć pri tumačenju, uključujući običajno pravo i Izvještaj III zasjedanja Posebnog odbora za analizu funkcioniranja Konvencije); i Žalbeni sud Sjedinjenih Američkih Država u slučaju Mozes protiv Mozesa (9th Circuit, 9. januar 2001), [INCADAT navod: HC/E/USf 301].

¹⁸⁹ < http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=conventions.publications&dtid=2&cid=24 >.

¹⁹⁰ *Id.*

9. SAŽETAK: OLAKŠAVANJE PRIHVATANJA PRISTUPA

Države koje nisu bile članice Haške konvencije na dan 25. oktobra 1980. godine mogu pristupiti Konvenciji. Ovaj pristup imat će efekta samo između države koja pristupa Konvenciji i onih država potpisnica ugovora koje su se formalno izjasnile da prihvaćaju pristupanje.

- 9.1 Države koje pristupaju Konvenciji moraju dostaviti informaciju o svojoj sposobnosti da provedu obaveze koje proističu iz Konvencije kako bi se olakšalo prihvatanje njihovog pristupa od strane ostalih država potpisnica ugovora.
- 9.2 Države koje pristupaju Konvenciji se ohrabruju da pruže informacije koje se traže u standardnom upitniku prije ili odmah nakon pristupanja, tako što će ih dostaviti Stalnom uredu, te ako se to traži, neposredno i drugim državama potpisnica ugovorama.
- 9.3 Države potpisnice ugovora ili, gdje je to prikladno, njihova centralna izvršna tijela, ponekad direktno šalju upitnik novim državama koje pristupaju Konvenciji. U tom slučaju, bit će korisno ako se zahtjevu, kao dio razmjene, prilože informacije o funkcionisanju Konvencije u državi koja je zatražila informacije.

9. OLAKŠAVANJE PRIHVATANJA PRISTUPA

9.1 Koraci kojima se ohrabruje prihvatanje pristupa

Sve države koje su bile države članice Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu u vrijeme kada je Konvencija usvojena (25. oktobra 1980. godine) imaju pravo na ratificiranje Konvencije.¹⁹¹

Član 38. propisuje da bilo koja druga zemlja, drugim riječima, države koje nisu bile članice Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu dana 25. oktobra 1980. godine mogu pristupiti Konvenciji. Međutim, pristup će biti pravovaljan samo između države koja pristupa Konvenciji i onih država potpisnica ugovora koje su i formalno izrazile svoje prihvatanje pristupa.¹⁹²

Mali broj država potpisnica ugovora prihvata pristup bez provjere sposobnosti države koja pristupa Konvenciji da ispuni svoje obaveze iz Konvencije. Jedan od razloga koji se pritom navodi je taj da bi Konvencija trebala imati što je moguće širu primjenu. Danas se najveći broj država potpisnica ugovora prethodno provjerava prije prihvatanja pristupa. Jedan je broj država potpisnica ugovora uveo postupak procjene kako bi se odredila sposobnost države pristupnice za provođenje obaveza iz Konvencije. U mnogim je državama Ministarstvo vanjskih poslova ili njemu ekvivalentno tijelo, angažovano na traženju relevantnih informacija ili u odlučivanju o prihvatanju.

Kako bi se olakšalo prihvatanje pristupa izuzetno je važna odredba koja govori o dostavljanju relevantnih informacija državama potpisnicama ugovora. Efikasan način na koji se ovo može obaviti je putem standardnog upitnika (vidi dolje dio 9.2.1).

9.2 Standardni upitnik za nove države koja pristupa Konvenciji

Zaključci i preporuke sa četvrtog zasjedanja Posebnog odbora preciziraju informacije u formi upitnika, a država koja pristupa Konvenciji se ohrabruje da pruži državama potpisnicama ugovora informacije, kako bi se olakšalo prihvatanje njenog pristupa.¹⁹³

Dok je popunjavanje upitnika u potpunosti dobrovoljno, dostava informacija koje se traže u upitniku može ubrzati prihvatanje nove države koja pristupa Konvenciji od strane postojećih država potpisnica ugovora i predstavlja dragocjeno sredstvo državama koje nemaju tako široko iskustvo Konvencije.

Postojeće države potpisnice ugovora, ili njihova centralna izvršna tijela, ponekad direktno dostavljaju upitnik novim državama koje pristupaju konvenciji. U tom slučaju, bit će korisno ako se zahtjevu, kao dio razmjene, prilože informacije o funkcionisanju Konvencije u državi koja je zatražila informacije.

---

¹⁹¹ Član 37.

¹⁹² Član 38. stav 4.

¹⁹³ Vidi Zaključak 2.2, IV zasjedanja Posebnog odbora.

Zaključak 2.2 IV zasjedanja Posebnog odbora:

«U namjeri da novim državama koje pristupaju Konvenciji pomogne u efikasnoj provedbi Konvencije i pruži relevantne informacije postojećim državama potpisnicama ugovora pri odlučivanju o prihvatu pristupanja u skladu sa članom 38. Konvencije, Posebni odbor je odobrio slanje upitnika novim državama koje pristupaju Konvenciji uz sljedeće uvjete:

- a. Stalni ured će objaviti upitnik na Internet stranicama Haške konferencije i to staviti na znanje državama koje razmišljaju o pristupu ili koje su nedavno pristupile Konvenciji.
- b. mora biti jasno kako davanje odgovora na upitnik nije obavezno, ali se preporučuje;
- c. na državi je da odluči hoće li eventualne odgovore na upitnik proslijediti putem Stalnog ureda ostalim državama potpisnicama ugovora ili će ih direktno i proizvoljno dostaviti samo određenim državama;
- d. postojeće države potpisnice ugovora koje su već pristupile Konvenciji također se mogu koristiti ovom pogodnošću, ako žele, kao mogućim sredstvom za ubrzanje procesa prihvata.»

Odobreni upitnik, dolje niže, također je dostupan na Internet stranicama Haške konferencije:
< http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=publications.details&pid=938 >.

9.2.1 Upitnik

I. Provedbeni zakoni

- (a) Jesu li potrebni provedbeni zakoni kako bi se Konvencija stavila na snagu u domaćem zakonodavstvu?
- (b) Ako jesu, jesu li proglašeni potrebni zakoni i jesu li na snazi? (Molimo, dostavite primjerak zakona ili navedite gdje se može nabaviti.)

II. Utvrđivanje mjesta boravka djece

Molimo navedite tijela koja su uključena i postupci koji stoje na raspolaganju u utvrđivanju mjesta boravka nestale djece u vašoj zemlji.

III. Centralno izvršno tijelo

- (a) Naziv određenih centralnih izvršnih tijela i podaci o njihovim kontaktima.
- (b) Kontakt osobe centralnih izvršnih tijela, jezici koje govore, kontakti za svaku osobu pojedinačno.
- (c) Molimo navedite koje su mjere poduzete kako bi se osiguralo da centralna izvršna tijela budu u stanju izvršavati funkcije zacrtane u članu 7. Konvencije?

IV. Pravosudni postupci

- (a) Kojim je sudovima/upravnim tijelima u vašem sistemu dodijeljena nadležnost za razmatranje naloga za vraćanje (i pitanja pristupa) na osnovu ove Konvencije?
- (b) Koje mjere postoje za hitno rješavanje zahtjeva za vraćanje na prvostepenom i žalbenom sudu?
- (c) Kave mogućnosti postoje za pomaganje stranih podnositelja u podnošenju zahtjeva sudu, i posebno, je li dostupna pravna pomoć, te ako jeste, pod kojim uvjetima?

V. Postupci izvršenja

Kakvi postupci i mjere postoje za izvršenje:

- (a) naloga za vraćanje?
- (b) naloga za kontakt/viđanje s djetetom?

VI. Materijalno pravo

- (a) Koji su pravni kriteriji po kojima se donose odluke o kontaktu s djetetom i o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi?
- (b) Ima li razlike između pravnog položaja majke i oca po pitanju slučajeva s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskom starateljstvu i kontaktiranju djeteta?

VII. Socijalne službe i službe za zaštitu djece

Molimo opišite postojeće službe za ocjenu, starateljstvo i zaštitu djece u kontekstu međunarodne otmice djece.

Molimo navedite službe koje stoje na raspolaganju radi zaštite (ako je potrebna) vraćanja djeteta, kao i službe koje stoje na raspolaganju roditelju (uključujući pravnu pomoć i zastupanje) koji je u pratnji djeteta pri povratku.

VIII. Informiranje i obuka

Koje su mjere poduzete kako bi se osiguralo da osobe odgovorne za provođenje Konvencije, (tj. suci i radnici centralnih izvršnih tijela) dobiju potrebne informacije i obuku? (Opaska: moguće je kontaktirati Stalni ured radi informacija u pogledu vidova pomoći koji su u tu svrhu dostupni.)

10.SAŽETAK: PROVEDBA: STALNI PROCES

- 10.1 Centralna izvršna tijela ili druga nadležna tijela se potiču na pripremanje edukativnih programa i programa obuke osoblja odgovornog za provođenje Konvencije (suci, advokati, agencije za pronalaženje djece, socijalne službe i ostali zainteresirani subjekti) i na rješavanje teškoća koje se mogu pojaviti u njenoj praktičnoj primjeni.
- 10.1.1 Ohrabruju se da održavaju međunarodne pravosudne konferencije kao sredstvo unaprijeđivanja znanja i razvijanja međusobnog razumijevanja i povjerenja među sucima.
- 10.1.2 Stalni ured se može kontaktirati radi pružanja informacija ili pomoći pri educiranju ili obučavanju sudaca, vladinih službenika i centralnih izvršnih tijela u vezi funkcionisanja specifičnih instrumenata koje je razvila Haška konferencija.
- 10.2 Preporučuje se prisustvo i sudjelovanje na sastancima Posebnog odbora kako bi se razmotrilo djelovanje ove Konvencije. Sastanci olakšavaju razmjenu ideja, rješavanje međunarodnih poteškoća te pružaju primjere ispravne primjene.
- 10.3 Važne informacije o obuci i edukaciji mogu se dobiti iz više izvora uključujući:
- 10.3.1 Internet-stranice Haške konferencije
- 10.3.2 Bazu podataka o međunarodnim otmicama djece (INCADAT).
- 10.3.3 Sudački Bilten o međunarodnoj zaštiti djece.
- 10.4 Nastaviti praćenje provedbe i funkcionisanja ove Konvencije i odgovoriti na sve poteškoće koje se u njenoj provedbi mogu pojaviti.¹⁹⁴

---

¹⁹⁴ Vidi Zaključak 2.1, IV zasjedanje Posebnog odbora koji preporučuje da se na provedbu, bilo na državnom ili regionalnom nivou uvijek gleda kao na stalni proces razvoja i unaprijeđivanja čak i onda ako sam tekst Konvencije ostane nepromijenjen. Vidi također, *infra*, Poglavlje 2.6.

10. PROVEDBA: STALNI PROCES

10.1 Edukacija i obuka

Jedan od ključeva uspješnog funkcionisanja Konvencije je informisanost vladinih tijela uključenih u haške slučajeve vraćanja djeteta o odredbama i zacrtanim ciljevima Konvencije. Educiranje šire javnosti i pravnih i socijalnih radnika o Konvenciji i nadalje ostaje prioritet, ne samo u novim zemljama Konvencije, već i u državama potpisnicama Konvencije koje su to davno postale.¹⁹⁵ Potrebno je poduzimati znatne i trajne napore kako bi se promovisalo potpunije razumijevanje Konvencije od strane sudaca, pravnika i upravnih tijela, te kako bi se s postojanjem Konvencije upoznali roditelji i druge osobe koje su staratelji djece.¹⁹⁶

Ohrabruju se centralna izvršna tijela ili druga nadležna tijela da razvijaju programe edukacije i obuke namijenjene osobama odgovornim za provođenje Konvencije (suci, pravnici, agencije za lociranje djece, socijalne službe i ostali kojih se to tiče) što također može pomoći u rješavanju teškoća koje se pojavljuju u njenoj praktičnoj primjeni. Međunarodne savjetodavne skupine stručnjaka iz porodičnog prava koje okupljaju suce višeg suda, advokate i naučnike predstavljaju efikasno mjesto za raspravu o edukaciji i obuci, a također mogu biti pogodni za analizu problema koji se pojavljuju po Konvenciji.¹⁹⁷

Stoga je potrebno skretati pažnju na mnoge načine putem kojih je proteklih godina organizirana obuka za osobe uključene u provođenje Konvencije.¹⁹⁸

10.1.1 Edukacija sudaca

Pozdravlja se porast pravosudnih (i ostalih) seminara i konferencija zabilježen prošlih godina na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou. Treba naglasiti značaj ovakvih seminara kao i njihov doprinos u razvoju međusobnog razumijevanja i povjerenja među sucima, a koji je neophodan za efikasno funkcionisanje Konvencije.¹⁹⁹

Treba poticati međunarodne konferencije sudaca kao sredstvo unaprijeđivanja znanja i razvoja odgovarajućih mreža.²⁰⁰ Takvi seminari pružaju izvrsnu priliku sucima koji rade u različitim pravnim sistemima da razmotre i rasprave tekuće događaje na polju međunarodne zaštite djece. Oni također pružaju jedinstvenu priliku za premoštavanje nekih razlika u pravnim kulturama i za jačanje povjerenja i razumijevanja među sucima koje je neophodno za efikasno djelovanje međunarodnih instrumenata.²⁰¹

¹⁹⁵ Zaključak II, I zasjedanje Posebnog odbora.

¹⁹⁶ *Id.*

¹⁹⁷ *Vidi* u Engleskoj i Welsu predsjednika Porodičnog odjela osnovao je Međunarodni odbor porodičnog prava.

¹⁹⁸ *Vidi* Vodič za uspješnu primjenu, Dio I: Poglavlje 6.2 koje definira ulogu koju centralna izvršna tijela mogu odigrati u edukaciji i obuci. Centralna izvršna tijela širila su informacije, između ostalog, putem isticanja profila centralnih izvršnih tijela, seminarima, pozitivnim animiranjem medija i štampe, distribucijom brošura i poticanjem mreže specijaliziranih advokata.

¹⁹⁹ Zaključak 2.10, IV zasjedanje Posebnog odbora.

²⁰⁰ Izvještaj Lowe, vidi gore bilješku 39, Poglavlje 4. *Vidi* Zaključak 5.5, IV Posebnog odbora: "Države ugovornice se ohrabruju da razmisle o imenovanju jednog ili više sudaca ili drugih osoba ili tijela koji su sposobni da na međunarodno nivou održavaju komunikaciju između sudaca ili između jednog suca i nekog drugog tijela." *Vidi također* Zaključak 5.6 IV zasjedanja Posebnog odbora: "Države ugovornice trebale bi aktivno ohrabrivati međunarodnu pravosudnu suradnju u vidu učešća sudaca na pravosudnim konferencijama gdje se razmjenjuju ideje/komunikacija sa stranim sucima ili pojašnjavanjem kako je moguće ostvariti direktnu komunikaciju u posebnim slučajevima [...]." *Vidi također* Zaključak 8, De Ruwenberg 2001.

²⁰¹ *Vidi, između ostalog*, Zaključak 12, De Ruwenberg 2001; Zaključak 1, De Ruwenberg 2000; zaključak 5, De Ruwenberg 1998; Zaključak 1, Washington 2000; Pravosudna konferencija o porodičnom pravu u zemljama francuskog i engleskog govornog područja, Dartington Hall, Engleska, 4.-7. juna 2001; i Zaključak 5, III. konferencije o porodičnom pravu Velike Britanije i Njemačke, Edinburg, Škotska, septembar 2000.

Učinjeno je dosta na razvoju programa za obuku i upoznavanju pravosuđa o pitanjima haške materije. Osim nacionalnih pravosudnih programa obuke, jedan broj vlada,²⁰² regionalnih organizacija,²⁰³ i nevladinih udruženja²⁰⁴ također je aktivan. Stalni ured Haške konferencije uključen je u mnoge inicijative.²⁰⁵

Haška konferencija, kao međunarodna organizacija sa iskustvom koje traje duže od jednog stoljeća, pruža institucionalni okvir za suradnju među nacijama na polju međunarodnog privatnog prava. Stalni ured se može kontaktirati radi pružanja informacija ili pomoći pri edukaciji ili obuci sudaca, vladinih službenika, djelatnika centralnih izvršnih tijela i advokata o pitanjima djelovanja posebnih instrumenata koje je razvila Haška konferencija. Ove usluge uključuju organiziranje rasprava, uspostavljanje odgovarajućih kontakata, osmišljavanje znanstvenih i pravnih obrazovnih programa ili omogućavanje obuke na licu mjesta.

10.2 Praćenje i analiza

Stalni ured Haške konferencije pruža podršku i omogućuje praćenje Konvencije. Stalni ured pruža tehničku pomoć i savjetuje države o politici provedbe Konvencije; vrši praćenje provođenja Konvencije i omogućuje njenu analizu organiovanjem foruma za zainteresovane države i druga međunarodna vladina i nevladina udruženja; potiče ujednačenost u tumačenju i primjeni Konvencije prikupljanjem i analizom običajnog prava, savremene prakse i statističkih podataka;²⁰⁶ i vodi podatke o statusu Konvencije kod centralnih izvršnih i drugih državnih tijela koja su imenovana za provođenje dužnosti na osnovu Konvencije.

Države se potiču da pomagnu Stalnom uredu kroz uspostavu mehanizama za praćenje. To može biti u vidu formiranja savjetodavnih grupa, kako bi se problemi koji se javljaju po ovoj Konvenciji držali pod nadzorom ili prikupljanjem i analiziranjem običajnog prava i statističkih podataka vezanih za Konvenciju.

---

²⁰² Neki od programa koje sponzoriraju vlade su bilateralni anglo-njemački sastanak pravosudnih predstavnika održan u Engleskoj 1997. godine i Pravosudna konferencija običajnog prava o međunarodnom starateljstvu nad djecom, održana u organizaciji Ministarstva vanjskih poslova SAD-a u septembru 2000 (Washington 2000).

²⁰³ Evropska Unija, kroz svoj Ured za razmjenu informacija o tehničkoj pomoći Evropske Zajednice (TAIEX), podržava inicijative za obuku i edukaciju u nekim od država kandidata u istočnoj Evropi. EU pruža usluge informisanja država o pravnim dokumentima Zajednice i ocjenjuje je li zakonodavstvo država podnositelja zahtjeva za članstvo u skladu sa zakonodavstvom Zajednice.

²⁰⁴ Međunarodna advokatska komora organizuje seminare o zakonodavstvima različitih zemalja. Englesko humanitarno udruženje Reunite pokazuje poseban interes za razvijanje programa za nove haške zemlje članice i trenutno provodi edukaciju i obuku u zemaljama južne Afrike.

²⁰⁵ Stalni ured je također organizovao i omogućio međunarodne pravosudne konferencije, između ostalog, De Ruwenberg 2001, De Ruwenberg 2000 i De Ruwenberg 1998.

²⁰⁶ Pomoću Baze podataka o međunarodnoj otmici djece (INCADAT) i Statističkoj bazi podataka o međunarodnoj otmici djece (INCASTAT).

Mogu se sazivati redovni sastanci Posebnog odbora kako bi se analizirao rad Konvencije.²⁰⁷ Posebni odbori su zamišljeni radi okupljanja centralnih izvršnih tijela, sudaca,²⁰⁸ advokata, vladinih i nevladinih udruženja koji imaju ključne uloge u funkcioniranju Konvencije u svakoj državi koja je potpisnica ugovora. Ovakvi analitički sastanci pomažu razmjenu zamisli, olakšavaju rješavanje međunarodnih problema i daju primjere dobre prakse. Moguće je ustanoviti razlike u pristupima, tamo gdje ih ima, te otvoriti put međusobnom povjerenju i razumijevanju među državama potpisnicama ugovora, kao i većoj ujednačenosti u tumačenju i primjeni.

Priznaje se korisnost sazivanja sastanaka Posebnog odbora radi analize funkcionisanja Konvencije,²⁰⁹ i izražava podrška održavanju dodatnih sastanaka radi rješavanja specifičnih pitanja kada potreba za njima postane očita.²¹⁰ Kako bi se omogućilo učestvovanje država potpisnica ugovora na sastancima Posebnog odbora, države potpisnice ugovora pozivaju se da razmotre pružanje podrške određenim državama ili daju priloge zajedničkom fondu.²¹¹

10.3 Dostupna sredstva

10.3.1 *Internet-stranica Haške konferencije*

Internet stranica Haške konferencije (<http://hcch.net>) nudi pristup opširnim informacijama i sadrži puni tekst svih Haških konvencija usvojenih poslije 1951. Internet stranica Konvencije o međunarodnoj otmici djece sadrži puni tekst Konvencije iz 1980. godine, Eksplanatorni izvještaj Pérez-Vera, izvještaje Posebnog odbora s posljednje tri sjednice, informativne dokumente IV zasjedanja Posebnog odbora, status Konvencije, kontakt podatke o svim imenovanim centralnim izvršnim tijelima, bibliografiju, prevode Konvencije,²¹² informacije o Haškom projektu međunarodne saradnje i zaštite djece i linkove za odgovarajuće Internet stranice, uključujući INCADAT.

10.3.2 *Baza podataka o međunarodnoj otmici djece (INCADAT)*

Kao i u slučaju drugih međunarodnih sporazuma, bitno je da se Konvencija ujednačeno provodi u svim državama potpisnicama ugovora, utoliko više što se zemljopisna nadležnost ovog instrumenta širi i obuhvaća države na svim kontinentima. U nedostatku jednog zajedničkog suda koji bi donosio važeće presude po pitanju tumačenja Konvencije javlja se izazov za postizanje razumnog stupnja ujednačenoati u tumačenju Konvencije u broju država stranaka koji se konstantno povećava.

Kako bi se postigao cilj ujednačenog tumačenja Konvencije, Haška konferencija je uspostavila bazu podataka iz cijelog svijeta, s vodećim primjerima sudskih odluka na osnovu Konvencije. Bazom podataka služe se suci i centralna izvršna tijela kao i privatni advokati, naučnici i druge osobe zainteresovane za međunarodno porodično pravo koje je u stalnom razvoju.²¹³ Baza podataka o međunarodnoj otmici djece (INCADAT) dostupna je direktno na <http://www.incadat.com> ili preko Internet stranice Haške konferencije, prelaskom na stranice koje se bave Konvencijom iz 1980. godine.²¹⁴ Korisnici se moraju registrirati prije korištenja i dobivaju svoju lozinku koja im omogućuje pristup. Pristup bazi podataka je besplatan.

INCADAT je izgrađen na osnovu sažetaka vodećih slučajeva iz različitih država potpisnica ugovora. Sažeci, koji su dati u standardnoj formi, ističu puno ime slučaja, datum presude, suce uključene u

²⁰⁷ Sastanci Posebnog odbora sazivani su 1989., 1993., 1997. i 2001. godine radi pregleda rada Konvencije iz 1980.

²⁰⁸ IV zasjedanje Posebnog odbora okupilo je pripadnike pravosuđa u plodonosnoj razmjeni.

²⁰⁹ Zaključak 2.4, IV zasjedanje Posebnog odbora.

²¹⁰ Zaključak 2.5, IV zasjedanje Posebnog odbora.

²¹¹ Zaključak 2.6, IV zasjedanje Posebnog odbora.

²¹² Konvencija je dostupna na engleskom, francuskom i španskom jeziku.

²¹³ *Vidi* Zaključak 8.1, IV. Posebno odbor; Zaključak 9, De Ruwenberg 2001; Zaključak 5, De Ruwenberg 2000; Dartington 2001; Zaključak 13, Washington 2000.

²¹⁴ Dostupno na < http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=text.display&tid=21 >.

slučaj (proizvoljno), ime suda, sudski nivo (prvostepeni, žalbeni ili viši žalbeni sud), države uključene u slučaj, članove Konvencije ili provedbene zakone na koje se slučaj pozvao i one na kojima se slučaj temelji, te presudu suda. Sažeci također sadrže i kratki sinopsis činjeničnih pitanja i naloga koji su izdani. Ključni element svakog sinopsisa je dio koji se bavi pravnim pitanjima na osnovu presude. Radi lakšeg korištenja, ovaj je dio podijeljen na osamnaest različitih kategorija koje se poklapaju sa glavnim odredbama i pojmovima Konvencije.

Standardni obrazac sažetka također sadrži dio koji pod nazivom "Komentari i naknadna historija" gdje se korisnicima daju reference za druge presude u kojima je podržan sličan ili suprotan stav, naknadna događanja u slučaju, te naučni ili drugi relevantni komentari. Gdje je moguće, sažeci su dopunjeni punim tekstom presude na izvornom jeziku koji korisnici mogu downloadirati ili odštampati.

10.3.3 Sudački Bilten o međunarodnoj zaštiti djece

Sudački Bilten o međunarodnoj zaštiti djece koji svake druge godine izdaje Stalni ured Haške konferencije²¹⁵ ima svrhu uanpređenja saradnje, komunikacije i razmjene ideja među sucima i ostalim zainteresiranim subjektima koji se bave slučajevima međunarodne zaštite djece. Bilten se distribuira sucima, centralnim izvršnim tijelima imenovanim na osnovu Konvencije, advokatima i ostalim korisnicima u cijelom svijetu i nudi forum za objavljivanje ideja i informacija.²¹⁶ Bilten pruža jedinstvenu priliku za razmjenu ideja, uspjeha iz prakse i međunarodnih događanja.

---

²¹⁵ Stalni ured izražava svoju zahvalnost Butterworths LexisNexis na velikodušnoj pomoći u ovom projektu.

²¹⁶ *Vidi* Zaključak 8., IV Zasedanje Posebnog odbora; Zaključak 10, De Ruwenberg 2001.

RIJEČNIK POJMOVA

Eksplanatorni izvještaj Konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece: ['Izvještaj Pérez-Vera']. E. Pérez-Vera, Actes et Documents of the XIVth Session, Volume II, 1982, 426, < <http://hcch.e-vision.nl/upload/expl28.pdf> >.

Vodič za uspješnu primjenu na osnovu *Haške konvencije od 25. oktobra 1980.godine o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece*, - Dio I: Praksa centralnih izvršnih tijela: ['Vodič za uspješnu primjenu, Dio I'].

Haška konvencija od 25. oktobra 1980. godine o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece: ['Konvencija' ili 'Haška konvencija iz 1980']. Svi 'članovi' na koje se poziva su iz ove Konvencije.

Stalni ured Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu: ['Stalni ured']. Internet stranice Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu ['HCPIIL'] je dostupan na < <http://www.hcch.net> >.

Provedbeni zakoni/legislativa: Provedbeni zakoni odnose se na spektar instrumenata koji imaju zakonsku snagu. Namjena im je da uključe cijeli niz instrumenata koji se nalaze u kontinentalnim pravnim sistemima i *common law* sistemima kao što su parlamentarni zakoni, statuti, građanski ili kazneni zakoni, svi provedbeni propisi, kao što su pravilnici i propisi, Sudski poslovnik.

Provedbene mjere: Provedbene mjere se odnose na spektar zakona, pravosudnih i upravnih mjera ili postupaka potrebnih za uspostavljanje bitnog pravnog i upravnog okvira za punu provođenje Konvencije.

Sudski poslovnik: Ovo su obilježja zemalja koje pripadaju *common law* sistemima. Odbor sastavljen od sudaca i upravnih radnika pravi nacrt pravila sudskog postupka. Pravila pružaju podrobna uputstva za rješavanje raznovrsnih pitanja kao što je vrijeme i način podnošenja dokumenata. Pravila suda su navedena u zakonu i imaju zakonsku snagu.

Sastanci Posebnog odbora za analizu provođenja Konvencije:

Zaključci i Preporuke I sastanka Posebnog odbora za analizu rada *Haške konvencije od 25. oktobra 1980. godine o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece*, usvojeni 26. oktobra 1989: ['I Posebni odbor'].

Zaključci i Preporuke II sastanka Posebnog odbora za analizu rada *Haške konvencije od 25. oktobra 1980. godine o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece*, 1993: ['II Posebni odbor'].

Zaključci i Preporuke III sastanka Posebnog odbora za analizu rada *Haške konvencije od 25. oktobra 1980. godine o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece*, usvojeni 21. marta 1997. godine: ['III Posebni odbor'].

Zaključci i Preporuke IV sastanka Posebnog odbora za analizu rada *Haške konvencije od 25. oktobra 1980. godine o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece*, usvojeni 28. marta 2001. godine: ['IV Posebni odbor'].

Poduzimanje radnji: Poduzimanje radnji je obećanje, ili obavezivanje ili uvjeravanje koje sudu daje osoba u vezi sa izvršavanjem ili neizvršavanjem određenih stvari. Sudovi će u nekim zakonodavstvima od napuštenog roditelja prihvatiti ili čak zatražiti poduzimanje radnji kako bi se prevladale prepreke za vraćanje djeteta. Obećanje o poduzimanju radnje dano sudu bit će izvršivo u zakonodavstvu u kojem je dato, ali obično ne i drugdje.

PROVEDBENE MJERE PODUZETE NA DOMAĆEM NIVOU RADI STAVLJANJA HAŠKE KONVENCIJE IZ 1980. NA SNAGU

Australija

Propis o porodičnom pravu (Konvencija o otmici djece) iz 1986. godine, na osnovu Zakona o porodičnom pravu iz 1975. godine (Pogl.) s 111B; stupio na snagu 1. januara 1987; najnoviji amandman: Dopuna zakona o porodičnom pravu iz 2000.: ['Australija'].

Austrija

Bundesgesetz vom 9. Juni 1988 zur Durchführung des Übereinkommens vom 25. Oktober 1980 über die zivilrechtlichen Aspekte internationaler Kindesentführung, Law Gazette no. 513 ex 1988: ['Austrija'].

Prijevod: Savezni zakon od 9. juna 1988. godine o provedbi Konvencije od 25. oktobra 1980. godine o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, Službeni list br. 513 iz 1988.: ['Austrija'].

Kanada

[Kanada: posebne pokrajine ili teritorije].

Alberta: Zakon o međunarodnoj otmici djece, S.A. 1986, pog. I-6.5

Britanska Kolumbija: Zakon o porodičnim odnosima, R.S.B.C. 1996, pog. 128

Manitoba: Zakon o izvršenju starateljstva nad djecom, R.S.M. 1987, pog. C-360

New Brunswick: Zakon o međunarodnoj otmici djece, S.N.B. 1982, c-I-12.1

Newfoundland: Zakon o poštivanju zakona o djeci, R.S.N. 1990, pog. C-13

Nova Scotia: Zakon o otmici djece, R.S.N.S. 1989, pog. 67

Sjeverozapadni teritoriji: Zakon o međunarodnoj otmici djece, R.S.N.W.T. 1988 pog. I-5

Nunavut: Zakon o međunarodnoj otmici djece, R.S.N.W.T. 1988 pog. I-5

Ontario: Zakon o reformi zakona o djeci, R.S.O. 1990, pog. C-12

Prince Edward Island: Zakon o nadležnosti i izvršenju u predmetima starateljstva, R.S.P.E.I. 1988, C-33

Quebec: Zakon o poštivanju građanskih aspekata međunarodne i međupokrajinke otmice djece, R.S.Q. pog. A-23.01

Saskatchewan: Zakon o međunarodnoj otmici djece S.S. 1986, pog. I-10.1 Yukon: Akt o djeci, R.S.Y. 1986, pog. 22

Yukon: Zakon o djeci, R.S.Y. 1986, c. 22.

Kina (Posebna upravna jedinica Hong-Kong)

Prijevod: Zakon o starateljstvu nad djecom i otmici djece kojim se u Hong-Kongu daje pravosnažnost *Konvenciji o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece od 25. oktobra 1980. godine*, 5. septembra 1997. godine, L.N. 439 iz 1997 (Pog. 512): ['Hong Kong'].

Kipar

Prijevod: Pravila postupanja porodičnih sudova (amandman) iz 2000, Druga dopuna Službenog glasnika Republike, Br. 3599 od 2. maja 2002. godine, Pravila postupanja, I Dio: ['Pravila postupanja porodičnih sudova Kipra iz 2002'].

Danska

Prijevod: Zakon o međunarodnom izvršenju odluka o starateljstvu nad djecom i obnovi starateljstva nad djecom, itd. (Međunarodna otmica djece), Akt br. 793, 27. novembar 1990.: ['Danska'].

Finska

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (1983/361).

Prijevod: Zakon o starateljstvu nad djecom i pravu na viđanje, 8. april 1983./361: ['Finska'].

Savezna Republika Njemačka

Gesetz zur Ausführung von Sorgerechtsübereinkommen und zur Änderung des Gesetzes über die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit sowie anderer Gesetze (SorgeRÜbkAG) vom 6. April 1990, BGBl. 1990 I 701; geändert durch Gesetz zur Änderung von Zuständigkeiten nach dem Sorgerechtsübereinkommens-Ausführungsgesetz vom 13. April 1999, BGBl. 1999 I 702.

Prijevod: Zakon o provedbi Konvencije o starateljstvu i izmjeni Zakona o nadležnosti u izvanparničnim predmetima i drugih Zakona od 6. aprila 1990., BGBl, 1990 i str. 701, izmijenjen Zakonom o izmjeni pravila o nadležnosti po Zakonu o provedbi Konvencije o starateljstvu od 13. aprila 1999, BGBl. 1999 i str. 702: ['Njemačka'].

Gesetz über die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit vom 17. Mai 1898, RGBL. 1898, 189, zuletzt geändert durch Artikel 6 des Gesetzes vom 13. Dezember 2001, BGBl. 2001 I 3638.

Prijevod: Zakon o nadležnosti u izvanparničnom predmetima od 17. svibnja 1898., BGBl. 1898, 189 posljednji put dopunjen članom 6. Zakona od 13. decembra 2001., BGBl. 2001. I str. 3638 'Njemačka: ANCJ'].

Island

Prijevod: Zakon o priznavanju i izvršenju stranih odluka o starateljstvu nad djecom i vraćanju otete djece, itd. Br. 160, 27. decembar 1995.: ['Island'].

Irska

Child Abduction and Enforcement of Custody Orders Act, 1991, number 6 of 1991: ['Ireland'].

Zakon o otmici djece i izvršenju naloga o starateljstvu, 1991, br. 6. Iz 1991: ['Irska'].

Italija

Legge 15 gennaio 1994, no. 64, Ratifica ed esecuzione della convenzione europea sul riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni in materia di affidamento dei minori e di ristabilimento dell'affidamento aperta alla firma a Lussemburgo il 20 maggio 1980, e della convenzione sugli aspetti civili della sottrazione internazionale di minori, aperta alla firma a L'Aja il 25 ottobre 1980; norme di attuazione delle predette convenzioni, nonché della convenzione in materia di protezione dei minori, aperta alla firma a L'Aja il 5 ottobre 1961, e della convenzione in materia di rimpatrio dei minori, aperta alla firma a L'Aja il 28 maggio, Supplemento ordinario alla Gazzetta Ufficiale No. 23 del 29 gennaio 1994, Serie generale.

Prijevod: Zakon br. 64 od 15. januara 1994, Ratifikacija i provedba Evropske konvencije o priznavanju i izvršenju odluka o starateljstvu nad djecom ili vraćanju prava na starateljstvo nad djecom, otvoren za potpisivanje u Luksemburgu od 20. maja 1980. godine i Konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, otvorene za potpisivanje u Den Haagu 25. oktobra 1980. godine, odredbe kojima se provode gore navedene konvencije, kao i Konvencija o ovlastima tijela i zakonu koji se primjenjuje u zaštiti maloljetnika, otvoren za potpis u Den Haagu

28. maja 1970. godine. Dodatak Službenom pravosudnom listu Br. 23. Od 29. januara 1994, Opće izdanje: ['Italija'].

Malta

Chapter 410 Child Abduction and Custody Act of the Laws of Malta: [Malta].

Prijevod: Poglavlje 410, Zakon o otmici djece i starateljstvu Zakona Malte: ['Malta'].

Mauricijus

The Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction Act 2000, Act no 19 of 2000, 28 July 2000: [Mauritius].

Prijevod: Zakon o Haškoj Konvenciji o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, iz 2000. godine, Zakon br. 19 iz 2000. godine, 28. jula 2000. godine: ['Mauricijus'].

Nizozemska

Wet van 2 mei 1990 tot uitvoering van het op 20 mei 1980 te Luxemburg tot stand gekomen Europese Verdrag betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen inzake het gezag over kinderen en betreffende het herstel van het gezag over kinderen, uitvoering van het op 25 oktober te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen alsmede algemene bepalingen met betrekking tot verzoeken tot teruggeleiding van ontvoerde kinderen over de Nederlandse grens en de uitvoering daarvan.

Prijevod: Zakon o provedbi Europske konvencije o priznavanju i izvršenju odluka o starateljstvu nad djecom i o vraćanju starateljstva nad djecom, donesen u Luksemburgu 20. maja 1980. godine i Konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, usvojene u Den Haagu 25. oktobra 1980. godine koja sadrži opće odredbe u vezi sa zahtjevima za vraćanje djece otete u Nizozemsku ili iz Nizozemske, kao i odredbe o provedbi: ['Nizozemska'].

Novi Zeland

Guardianship Amendment Act (No. 2) 1994, Public Act 1994 No 150: ['New Zealand'].

Prijevod: Zakon o dopuni Zakona o starateljstvu (Br.2) 1994, Javni akt iz 1994, Br. 150: ['Novi Zeland'].

Norveška

Prijevod: Zakon o priznavanju i izvršenju stranih odluka o starateljstvu nad djecom, itd. i o povratku djece, Zakon Br. 72, 8. juli 1988.: ['Norveška'].

Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske

Child Abduction and Custody Act 1985: ['United Kingdom'].

Prijevod: Zakon o otmici djeteta i starateljstvu iz 1985. godine: ['Velika Britanija'].

Sjedinjene Američke Države

International Child Abduction Remedies Act (ICARA), 42 U.S.C. §§ 11601-11610 (1989): ['United States'].

Prijevod: Zakon o pravnim sredstvima u međunarodnoj otmici djece (ICARA), 42 U.S.C. § 11601-11610 (1989): ['Sjedinjene Američke Države '].

Južna Afrika

Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction Act 1996 (Act 72 of 1996), 6 November 1996: ['South Africa'].

Prijevod: Zakon o Haškoj konvenciji o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, iz 1996. godine (Zakon br. 72 iz 1996.), 6. novembar 1996. godine: ['Južna Afrika'].

Španjolska

La Ley de Enjuiciamiento Civil, amended by The Protection of Children Act, adopted on 15 January 1996 ['Spain'].

Prijevod: Građanski zakon i Zakon o građanskom postupku, izmijenjen Zakonom o zaštiti djece, donesen 15. januara 1996. godine: ['Španjolska'].

Šri Lanka

Civil Aspects of International Child Abduction Act, No. 10 of 2001: ['Sri Lanka'].

Zakon o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djetetece, Br. 10 iz 2001. godine: ['Šri Lanka'].

Švedska

Prijevod: Zakon o priznavanju i izvršenju stranih presuda o starateljstvu, itd. i o povratku djece (SFS 1989: 14), 7. februara 1989: ['Švedska'].

Zimbabve

Child Abduction Act, Chapter 5:05, Act 12/1995: ['Zimbabve'].

Zakon o otmici djece, Poglavlje 5:05, Zakon 12/1995: ['Zimbabve'].

**OSTALE SLUŽBE U NADLEŽNOSTI STALNOG UREDA HAŠKE KONFERENCIJE O
MEĐUNARODNOM PRIVATNOM PRAVU**

Haška konferencija o međunarodnom privatnom pravu: < <http://www.hcch.net> >

Internet stranica (*home page*) o otmicama djece:

< http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=text.display&tid=21 >

Tekst Haške konvencije od 25. oktobra 1980. godine o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece: < http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=conventions.text&cid=24 >

Eksplikativni izvještaj konvencije [izvještaj Pérez-Vera]:

< <http://hcch.e-vision.nl/upload/expl28.pdf> >

Posebni odbori za reviziju djelovanja Haške konvencije od 25. oktobra 1980. godine o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece:

< http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=conventions.publications&dtid=2&cid=24 >

Elektronska verzija vodiča za uspješnu primjenu:

< http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=text.display&tid=21 >

Odgovori na standardne upitnike za nove zemlje koje pristupaju Konvenciji:

< http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=text.display&tid=21 >

Centralne nadležnosti određene unutar konvencije:

< http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=conventions.authorities&cid=24 >

Cjelokupni status konvencije:

< http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=conventions.status&cid=24 >

Prihvatanje zemalja koje pristupaju Konvenciji:

< http://hcch.e-vision.nl/upload/abductoverview_e.xls > i

< http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=conventions.status&cid=24 > (kliknite na odgovarajuće "A")

Baza podataka o međunarodnim otmicama djece (INCADAT): < www.incadat.com >

Haški projekt za međunarodnu suradnju i zaštitu djece:

< http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=publications.details&pid=484 >

Zaključci i preporuke sudskih seminara o međunarodnoj zaštiti djece: http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=text.display&tid=21 >

Izvještaji sudaca o međunarodnoj zaštiti djece:

< http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=text.display&tid=21 >

Bibliografija:

< http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=conventions.publications&dtid=1&cid=24 >

Linkovi na slične Internet-stranice:

< http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=text.display&tid=11 >

Kontakt podaci Stalnog ureda Haške konferencije su sljedeći:

Haška konferencija o međunarodnom privatnom pravu
Stalni ured
Scheveningseweg 6
2517 KT Den Haag
Nizozemska

Tel.: +31 (70) 363 3303
Fax: +31 (70) 360 4867
Email: secretariat@hcch.net